

*Gabriela skildrar klass med humor
Storsatsning mot sexuella trakasserier
Olle gör en trippelvolt ovan molnen*

NR: 3-2018

SCEN & FILM

Teaterförbundets tidning

Så ska konstnärers villkor bli bättre

Det är upp till oss att förpassa tystnadskulturen till historien!

SÅ VAR DET ÄNTLIGEN DAGS! En dag vi väntat på. Att få ta del av arbetet som Teaterförbundet tillsammans med Svensk scenkonst initierade redan dagen efter det första svenska metoo-uppropet. I mitten av april har vi fått resultatet från den enkät som gjorts av Kantar Sifo och även mottagit den rapport som vår oberoende gransknings- och åtgärdskommission arbetat fram på kort tid.

Det var en självklarhet för Teaterförbundet att agera snabbt när #tystnadtagning presenterade sina berättelser, följd av många andra yrkeskategorier. Det var våra medlemmar som reagerade först i samhället och vågade lyfta fram årtal av kränkningar och annan maktutövning i ljuset. Våra medlemmar har tagit ett stort ansvar – tack!

2010 blev vi inte trodda när den enkät vi gjort tillsammans med Dagens Eko offentliggjordes. Det var omöjligt att så många utsatts för trakasserier, sades det. Enkäten besvarades av för få, det var fel frågor ställda etcetera. Då fanns inte någon enighet i frågan.

NU FINNS DET "SVART PÅ VITT" att våra yrkesgrupper är mer utsatta för kränkningar än samhället i övrigt. Kvinnor mer än män. Unga kvinnor mer än äldre. En överrepresentation vid gästspelsscener, privatteatrar och inom film/tv. Enkäten visar också att tillsvidareanställning har en viss skyddande effekt mot utsatt-het.

Rapporten från vår kommission är mycket innehållsrik. Bland annat finns en omfattande historik om vad som gjorts inom jämställdheten (scen och film) under 2000-talet. Kanske just tack vare det arbetet har uppropet nu blivit så starkt och tydligt.

Kommissionen har analyserat frågan genom områden som etik, arbetsmarknad, juridik och jämställdhet. Det har också genomförts att antal gruppintervjuer med utövare, tekniker och chefer. Genomgående vittnar alla dessa om en stor lättnad att frågorna om kränkningar nu kommit fram i ljuset. Tydligt är också att det (hittills) har funnits en konflikt mellan jämställdhet och konstnärskap. Konsten används som en ursäkt för att vissa ar-

betsförhållanden fått råda, menar flera av de intervjuade. "Gränslöshet tolkas ibland som professionalism." "Man måste inte vara otrevlig om man är ett geni och bara för att man inte är ohövligh innebär det inte att man är medioker."

NU GÄLLER DET ATT KOMMA VIDARE i arbetet för att skapa nolltolerans mot kränkningar och otillåten maktutövning. Rapporten innehåller förslag och vägar framåt. Vi måste visa ut-hållighet i arbetet, så att det inte stannar vid vackra ord i en bra rapport. En student på en skådespelarutbildning ställde frågan till mig: "Men när jag står där på mitt första jobb och upplever en utsatthet i repetitionssalen, vem ska jag prata med då? Kommer jag att våga det?"

Det är upp till oss alla att se till att "tystnadskulturen" förpassas till historien och att vi uppmuntrar och uppmanar varandra att öppet berätta vad vi känner och ser till att en bra arbetsmiljö är grunden för konstnärligt skapande.

Regeringens utredning om konstnärernas villkor har också presenterats nyligen. Även här ser vi annorlunda villkor än samhället i övrigt. Det är bra att utredningen så tydligt pekar på konstnärernas utsatta situation och den föreslår flera åtgärder. Konstnärligt yrkesverksamma måste få samma tillgång till trygghetssystemen som övriga grupper på arbetsmarknaden.

Kantar Sifos enkät och rapporten *Ett tillfälle att ta vara på för att skapa förändring* finns att ladda ner på teaterforbundet.se

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: **OLLE STRANDBERG**
FOTO: **MATS BÄCKER**

Scen & film – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Måns Clausen, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Shebly Niavarani, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2018.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på hemsidan: www.teaterforbundet.se

10

18

24

30

Innehåll nr 3-2018

4 MÅNADENS BILD

Domumentärfilmsfotograf Camilla Skagerström.

7 STORT ENGAGEMANG INFÖR RIKSSTÄMMAN I JUNI

Många frågor att ta ställning till för förbundets högsta organ.

10 INTERVJU: GABRIELA PICHLER

Från löpande band till prisbelönt filmregissör.

12 TYDLIG STATISTIK I KOMMISSIONENS RAPPORT

Tips och långsiktigt förändringsarbete mot sexuella trakasserier.

18 SORG SOM DEMOKRATISKT PROJEKT

I föreställningen *SAD Symphony* är kollektivet i fokus.

24 PIA CORNELIUS - DROTTNING PÅ SPECIALEFFEKTER

Makeup-designern tillbaka i Sverige efter 30 år i Sydafrika.

29 KRÖNIKA: METTE AAKERHOLM GARDELL

Om konsten att göra dokumentärfilm.

30 OLLE BRÖT NACKEN, NU HOPPAR HAN PÅ MOLNEN

Cirkusartisten Olle Strandberg gör en performance i Skålan.

Nästa nummer kommer den 21 juni

Presstopp den 1 juni

10 Gabriela Pichler. Foto: Thron Ullberg

18 Ur föreställningen *SAD Symphony*.
På bild: David Sigfridsson. Foto: Nemo Stocklassa Hinders.

24 Makeup-designern Pia Cornelius.
Vid inspelningen av den indiska spelningen *October*.

30 Regissören och cirkusartisten Olle Strandberg.
Foto: Mats Bäcker.

Möte med respekt och styrka

Namn: Camilla Skagerström.

Ålder: 44 år.

Yrke: Dokumentärfilmsfotograf.

Det bästa med ditt yrke: Träffa människor. Att få komma in köksvägen i människors liv.

Aktuell med: En dansfilm om unga tjejer och psykisk ohälsa samt en serie om tre poliser och deras arbete på en specialrotel i Stockholm.

Kulturupplevelse som inspirerar: Jag älskar att gå på föreställningar på Dansens Hus. Jag blir inspirerad av att titta på dans som jag tycker är ett av de starkaste och mest direkta sätten att uttrycka sig på. Senaste föreställningen jag såg var en fantastisk historia av och med Akram Kahn.

FOLK SOM ARBETAR FYSISKT och utför ett hantverk utstrålar kroppslig stolthet. Det menade fotografen Jean Hermanson som ägnade mycket tid åt att dokumentera fabriksarbetare i sina miljöer.

I höstas visade SVT en guldbaggenominerad dokumentär, *Himlens mörkrum*, om den bortgångna fotografen, gjord av hans fotoassistent Nils Petter Löfstedt. Genom den fick Camilla Skagerström upp ögonen för Jeans bilder.

– Den här bilden kan jag titta på i timmar, jag får aldrig nog. Jag älskar respekten och självklarheten som Olof Palme och betongarbetaren visar varandra. De står innanför varandras ”comfort zoon” och släpper in varandra. Det är så tydligt. Det finns en sådan styrka och kraft i bilden, tycker jag.

Fotografiet är taget vid ett bygge i Stockholm på 70-talet under valrörelsen, innan Olof Palmes valdes till statsminister. Kanske handlar det om Olof Palme som person, men båda två utstrålar pondus i bilden, påpekar Camilla.

– De möts verkligen i just det här ögonblicket. Som dokumen-

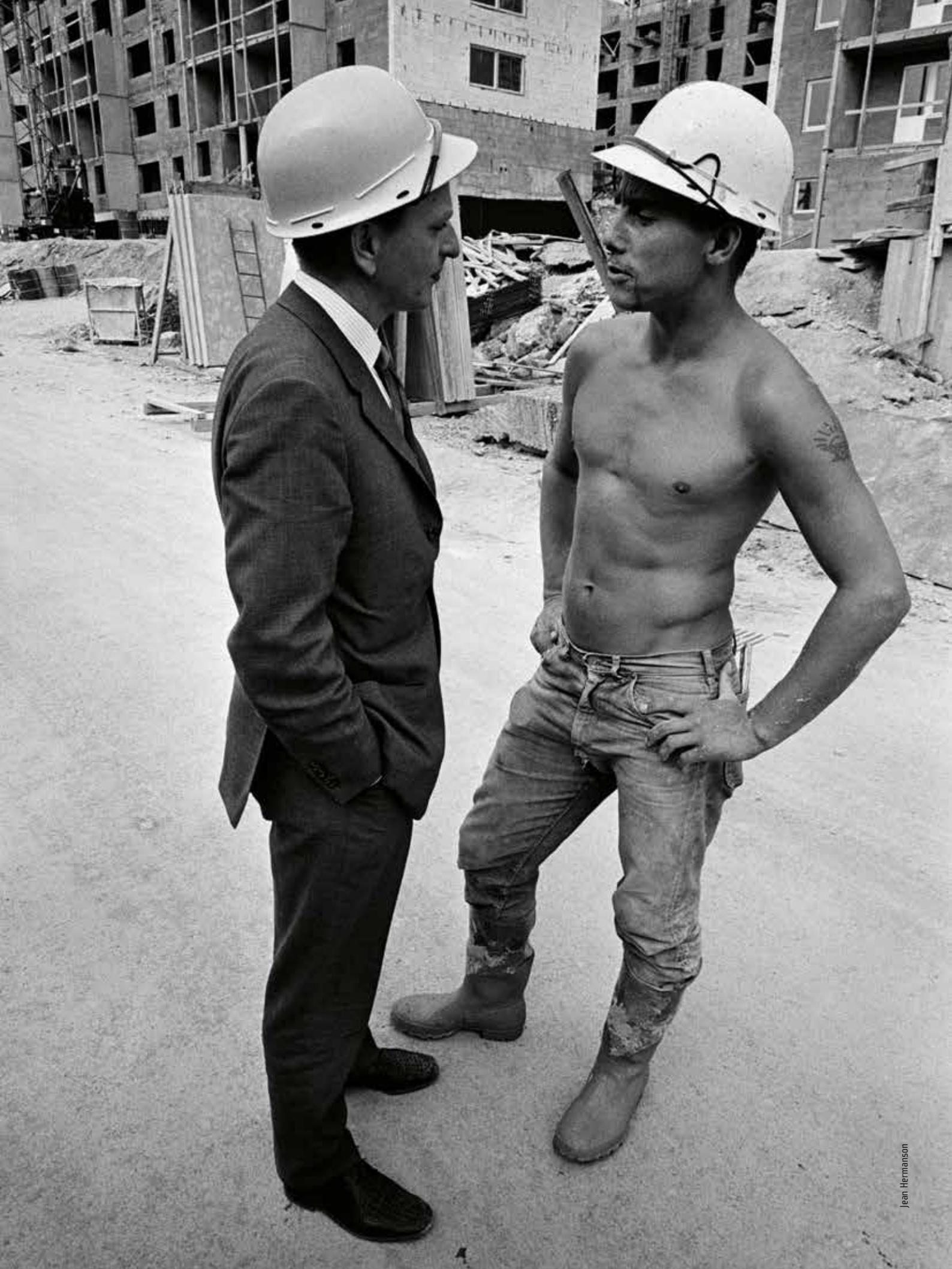
tärfilmare blir jag så intresserad av vad som händer, jag vill hoppa in i bilden, vara där och höra vad de snackar om.

Olof Palme står avslappnat, med händerna i fickan och lyssnar, han är nyfiken på vem han har framför sig, och betongarbetaren står med värdighet och talar med Olof Palme. Det är fantastiskt att Jean Hermanson har ställt sig i just den här positionen och fångat den ömsesidiga respekten, menar Camilla.

– Jean är så välplacerad, just den där intimiteten försöker jag ständigt fånga i mitt arbete som dokumentärfilmsfotograf. För jag jobbar ju bara med människor.

Nils Petter Löfstedt fick Jean Hermansons arkiv i sina händer när fotografen plötsligt gick bort. Jean hade stor integritet och var inte speciellt kommersiell, vilket lett till att hans bilder förblivit okända för många. Förutom den redan gjorda dokumentären sammanställer Nils Petter Löfstedt nu en bok om Jean Hermanson, som ägnade mycket tid till att problematisera sina tankar om klass. Boken släpps i sommar.

MAGDALENA BOMAN

Tristan är nytt regionalt skyddsombud

Tristan Agdler är nytt regionalt skyddsombud på Teaterförbundet. Han tar över efter Mårten Gunnartz som går i pension.

Magdalena Boman

Grattis till nya jobbet! Vad gör egentligen ett regionalt skyddsombud?

– Tack! Jag kommer att fungera som en stöttande resurs för medlemmarna ute i landets verksamheter för scenkonst. Min kollega Eleonor Fahlén är sedan tidigare regionalt skyddsombud på filmområdet. En stor del av arbetet går ut på att tillsammans med de lokala skyddsombuden titta på den fysiska och psykosociala arbetsmiljön, se hur arbetet kan utföras bra och säkert för att de anställda ska kunna trivas. Vi som arbetar som regionala skyddsombud ger stöd till små arbetsplatser där det sällan finns en fungerande organisation för arbetsmiljöarbetet.

Berätta lite om din bakgrund?

– De senaste tio åren har jag jobbat inom konsert- och livescen som production manager. Den korta förklaringen till vad jobbet innebär är att vara den övergripande samordningsansvarige för artister, scen och teknik vid turnéer och gig. Tillsammans med teknisk personal och den gästande produktionen har jag gjort riskbedömningar av exempelvis brandsäkerhet, utrymningsvägar, publikflöden, byggen av scen och tross.

Vilka personliga egenskaper har du som kan bli till nytta som regionalt skyddsombud?

– Jag är en lösningsorienterad person som tycker det är kul att försöka hitta nya sätt att se på saker. Ofta kan något litet göra stor skillnad. Man behöver inte uppfinna hjulet varje gång något behöver ändras eller lösas.

Vad gör du på fritiden?

– Jag sjunger, eller snarare skriker, arg hårdrock i bandet *Mass Murder Agenda*. I övrigt gillar jag att resa och vara med min familj, som består av fru och en åttaårig dotter.

Hur ser du på fackligt arbete?

– Jag har själv frilansat de senaste åren och har alltmer insett vikten av att ha ett starkt fackförbund i ryggen. Det ger större möjligheter att kunna förändra och nå fram till arbetsgivarna. Nu tycker jag det är jättekul att vara här på Teaterförbundet för scen och film. Jag tar över efter Mårten Gunnartz som gjort ett fantastiskt arbete och jag hoppas att kunna bygga vidare på den solida grund som han har lagt.

GERTRUD DAHLBERG

BAROMETERN

Har du inkomster utanför din yrkesutbildning?

"Ja, som lärare en del, så målar jag vid sidan om teaterjobb"

Anders Tolergård, skådespelare:

– Ja, ibland. Nu var det ett tag sen. Men jag har målat en del på uppdrag. Ett konstmotiv i en korridor på Folkteatern i Göteborg och ett annat i en restaurang som drivs av en vän. Jag har även arbetat som lärare vid Wendelsbergs folkhögskola i Mölnlycke och på kulturskolan i Varberg. Jag har också ställt ut teckningar på ett galleri i Stenungsund, varifrån jag kommer och åkt runt till skolor i rollen som konstpedagog. Just nu går jag på ett projektår på en konstskola, men jag har även regisserat en pjäs, *Vad vi ljuger om när vi ljuger om Italien* av Kristian Hallberg, som går på Masthuggsteatern i Göteborg.

"Nej, jag har varit upptagen med långjobb inom film under senare år"

Teresa Beale, scenograf, film:

– Nej, jag har inte jobbat utanför filmområdet på senare år. För tio år sedan arbetade jag en del med kostym och scenografi inom både teater och dans. Jag har haft turen att vara upptagen med långjobb. Om det hade dykt upp något och jag varit arbetslös så hade jag givetvis gjort det. I framtiden kan det ju bli så, jag är öppen för alla jobb.

"Ja, jag är massageterapeut vid sidan om arbetet på teatern"

Elin Kortesalmi, musikalartist:

– Ja, det har jag. Jag startade eget för några år sedan och arbetar som massageterapeut vid sidan om mina uppdrag på teatern. Det gör att jag kan välja vad jag vill göra. Det har blivit så att jag arbetat med både och under senare tid eftersom jag medverkat i flera uppsättningar på Stockholms stadsteater och samtidigt masserat.

Fråga i förra numret:

Har du använt dig av Teaterförbundets rådgivning?

Ja 56 %

Nej 44 %

Har du inkomster utanför din yrkesutbildning?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se

Stort engagemang väntas på stämman

Besök av kulturministern, nya diskussionsforum och dubbelt så många motioner jämfört med tidigare år. Engagemanget är redan stort inför Teaterförbundet för scen och films riksstämman den 9–11 juni på Djurönäset i Stockholms skärgård.

RIKSSTÄMMAN ÄR förbundets högsta beslutande organ och hålls vart fjärde år. Då samlas förtroendevalda från hela landet för att välja en ny styrelse och besluta om förbundets verksamhet för de kommande fyra åren.

I år har 32 motioner kommit in från avdelningar, råd och enskilda medlemmar. Det är dubbelt så många jämfört med stämman 2014.

Två av motionerna yrkar på ett namnbyte för Teaterförbundet scen & film. Det finns två nya namnförslag: Scen och film samt Scen, film och tv-förbundet.

– Det är en stor bredd på motionerna. Men det går inte att se någon entydig trend. Vissa motioner handlar om övergripande organisations- och avtalsfrågor eller om exempelvis upphovsrätt och arbetsmiljö. Andra är mer detaljerade. Det finns bland annat motioner som yrkar på att förbundet ska arbeta för att medlemsrabatten på Dansens Hus ska återinföras och att en ombudsman

ska finnas på plats i Göteborg, säger Mika Romanus, förbundsdirektör för Teaterförbundet scen&film.

Flera av motionerna innehåller förslag på fortsatt arbete när det gäller mångfaldsfrågorna och trakasserier och diskriminering.

Under tidigare stämmor har det hållits seminarier i anknytning till motionerna men i år kommer det i stället att finnas mindre diskussionsgrupper för de ombud som deltar.

– Ambitionen med det nya arbetssättet är att skapa en ökad delaktighet och ett ännu starkare engagemang där fler har chans att komma till tals, förklarar Mika Romanus.

I år kommer kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP) att gästa stämman.

– Det är förstås roligt att ministern intresserar sig. Över huvudtaget ser jag fram mot en spännande stämman, sammanfattar Mika Romanus.

GERTRUD DAHLBERG

Slutgiltigt förslag till ny förbundsstyrelse

Simon Norrthon föreslås bli Teaterförbundet scen och films nya ordförande efter avgående Anna Carlson. Dessutom kommer fem nya personer sannolikt att ta plats i förbundsstyrelsen.

DET FÖRESLÅR VALBEREDNINGEN inför Teaterförbundet för scen och films kommande riksstämman då en ny förbundsstyrelse väljs för perioden 2018 till 2022.

– I vårt arbete att föreslå ny förbundsstyrelse har vi tagit in de synpunkter om transparens som framfördes på förra riksstämman 2014. Vi har utifrån dialog med sittande styrelse och medlemmarna föreslagit kandidater som har kulturpolitisk kunskap och som kan företräda medlemmarna i arbete både inom och utanför förbundet. Dessutom är det viktigt sätta samman en ny styrelse som kan arbeta vidare med diskrimineringsfrågor, filmpolitik och upphovsrätt, säger Ulla Berg Svedin, som är ordförande i valberedningen, vilken består av fem personer.

Valberedningens uppdrag var att föreslå en styrelse som motsvarar medlemmar-

nas sammansättning när det gäller kön, etnicitet, ålder, yrke och anställningsform.

Andra viktiga kriterier har varit att ta hänsyn till en spridning när det gäller yrkesgrupper, att det finns människor med olika erfarenheter och bakgrund och från olika håll i landet representerade i styrelsen.

Den föreslagna förbundsstyrelsen består av åtta kvinnor och sju män från olika områden inom scenkonst och film.

– Vi föreslår en medlem från operaområdet, vilket saknades förra perioden. Jag tycker att den föreslagna styrelsen representerar olika spetskompetenser och har fått bra geografisk spridning. Det enda som är lite tråkigt är att vi inte har någon representant från norra Sverige. Vårt arbete har landat i en genomtänkt helhet men det är förstås medlemmarna på riksstäm-

man som kommer att välja och rösta fram en ny förbundsstyrelse, framhåller Ulla Berg Svedin.

På riksstämman väljs även en ny valberedning.

GERTRUD DAHLBERG

Valberedningens förslag till ny förbundsstyrelse:

Simon Norrthon (ordförande), Christina Olofsson (vice ordförande), Minna Krook, Thomas Nording, Måns Clausen, Pontus Plænge, Zofi Lagerman, Therese Hörnqvist, Andrzej Glosniak, Robert Forsman, Martyna Lisowska, Aleksa Lundberg, Tove Dahlberg, Mary-Anne Buyondo och Niclas Peyron.

Mer om namnen på hemsidan:
www.teaterforbundet.se

Ny vägledning ska motverka hot och hat

Är du drabbad av hot, hat och trakasserier? Känner du dig utsatt men är osäker på vad begreppen innebär? Eller vill du göra en anmälan men vet inte hur du gör? Svaren finns på Konstnärsnämndens webbsajt: *Motverka hot och hat* – en vägledning.

Illustration: Alexander Bard

VÄGLEDNINGEN GER DIG som konstnär information om lagstiftning samt vart du kan vända dig om du utsätts för hot, våld, trakasserier och sexuella trakasserier, nät-hat och hatbrott i din verksamhet som konstnär. Webbsajten tar också upp hur du kan arbeta förebyggande.

Konstnärsnämndens vägledning är ett regeringsuppdrag och ingår i en handlingsplan och satsning mot hat och hot till det fria ordets försvar bland konstnärer, journalister och förtroendevalda.

Syftet med vägledningen är att skapa en tryggare arbetsmiljö för konstnärer som ofta har flexibla arbetsätt och yrkesroller och på så sätt är mer utsatta än fast anställda.

– En kartläggning som Konstnärsnämnden har gjort visar att många konst-

närer som utsätts för hot och hat ofta väljer att avstå från konstnärligt arbete på grund av det. Det är allvarligt eftersom det på sikt kommer att påverka det konstnärliga uttrycket och även det offentliga samtalet, säger Åsa Wall, utredare och projektledare för Konstnärsnämndens vägledning *Motverka hot och hat*.

Hon berättar att många konstnärer länge har efterlyst att snabbt kunna få besked i frågor om utsatthet.

– På webbsidan finns därför en direktlänk till Brottsofferjouren som utbildat sina volontärer och samordnare om demokratibrott, hat och hot. De kan ge direktstöd, förklarar Åsa Wall.

Demokratibrott är inget juridiskt begrepp men används ändå av exempelvis polisen. Vid en polisanmälan är det därför

viktigt att framhålla att det är i ditt arbete som konstnär som du har blivit utsatt.

Vägledningen innehåller också en rad olika flikar som benar ut olika begrepp och förklarar bland annat vad hot, hat, sexuella trakasserier innebär. Du får veta om det rör sig om ett brott, vad lagen säger samt om konstnärers utsatthet för hot.

Det finns också omfattande information om vem som ansvarar för konstnärers arbetsmiljö och trygghet i arbetslivet.

På Konstnärsnämndens vägledning kan du också se vart du vänder dig för att göra en anmälan samt hur du kan få stöd och hjälp av olika slag.

GERTRUD DAHLBERG

Läs mer på: www.konstnarsnamnden.se

HALLÅ DÄR...

Östgötateatern ska erbjuda smart scenkonst

Hallå där, Fanny Twardomanski (fd Enberg), ny produktionschef och biträdande teaterchef på Östgötateatern! Vad händer nu?

– Jag började här redan i november eftersom den tidigare ledningen behövde avlastning på grund av pensionsavgångar. Nu har jag

precis träffat den stora abonnemangspubliken i Norrköping och Linköping. Det är inspirerande att få arbeta på Östgötateatern som har så många fantastiska möjligheter och bra resurser. För min personliga del kändes det som ett naturligt steg att komma hit efter att ha varit verksamhetsledare på Turteatern och sedan producent på Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm.

Du kommer att leda teatern tillsammans med Nils Poletti, som börjar den 1 augusti. Ni två har tidigare varit ett omtalat radarpar på Turteatern. Vad är tricket bakom era gemensamma framgångar?

– Nils och jag jobbar helt jämställt och har en ständigt pågående dialog. Vi kompletterar varandra med våra olika bakgrunder. Mina rötter finns den finska teatertraditionen som är fysisk med stora uttryck och baserar sig på en folkrörelse. Vi enas i ett politiskt engagemang och gör produktioner som är yviga, experimentella där våra idéer syns hela vägen från skådespeleri till ljus och ljud med mera.

Hur kommer publiken att märka det nya ledarskapet?

– Vi vill bjuda in till en smart scen-

konst som inte är svår eller exkluderande. Jag hoppas att Östgötateatern kommer att bli en angelägen plats dit folk åker för att se constellationer som ruckar på klassiska sammansättningar och uppfattningar om scenkonst. Det pågår redan en processkartläggning på teatern där vi tittar över vad som ska förnyas.

Hur ser Östgötateatern ut om tre år?

– Då kommer det troligen att finnas ännu ett teatertrum för mindre och vassa projekt. Men arbetet med Östgötateaterns profil och visioner börjar på allvar först när Nils Poletti är på plats.

GERTRUD DAHLBERG

Nils Poletti tillträder chefsposten 1 augusti

Ordval och etik diskuteras på Bibu

Måste alla veta vad en snickerboa är? Vilka metoder ska användas för att bäst fånga ungas berättelser? Det är frågor som normkreativa arbetsgruppen och Svenska regissörsföreningen kommer att diskutera på teaterfestivalen Bibu.

SCENKONSTBIENNALEN FÖR barn och unga, Bibu, genomförs vartannat år och äger i år rum den 16–19 maj i Helsingborg på Dunkers kulturhus.

Då kommer cirka 1 000 deltagare från länder i hela världen att samlas för att se föreställningar, lyssna på aktuell forskning, föra konstnärliga samtal, debattera och umgås.

I år arrangerar flera grupper inom Teaterförbundet för scen och film seminarier under Bibu.

På torsdag den 17 maj arrangerar Teaterförbundets normkreativa arbetsgrupp ett panelsamtal med rubriken *Men vad är egentligen en snickerboa?* Ett samtal om vilka begrepp vi använder i scenkonst för barn.

– Vi vill diskutera hur den kulturella överenskommelsen ser ut kring ord och begrepp som vi använder. Är det säkert att alla har varit i en sommarstuga eller

vet vad en snickerboa är? Syftet är att höja medvetenheten och väcka frågor kring vad vi kanske beskriver slentrianmässigt för barn med rötter i andra kulturer. Annars riskerar vi att exkludera publik som inte har samma bakgrund som upphovspersonerna. Det går kanske att arbeta på ett annat sätt, förklarar Inga Onn som ingår i den normkreativa arbetsgruppen.

Samtalet mellan Monika Milocco (konstnärlig ledare dans, Regioteater Väst), Magnus Munkesjö (konstnärlig ledare, Mittiprickteatern), Beatrice Sehlin Letfors (teaterpedagog och koordinatör, Riksteatern) leds av Karin Helander som är professor i teatervetenskap.

På lördag den 19 maj bjuder Svenska regissörsföreningen in till seminariet *Barn som material – etik och konstnärliga val i dokumentärt baserad scenkonst*.

– Jag, och många med mig, utgår allt

oftare från intervjuer och autentiskt material när vi jobbar med scenkonst för barn och unga. Men det väcker också etiska frågor om hur materialet ska användas. Vilka möjligheter och problem finns det när vi närmar oss journalistiska metoder? Seminariet kommer förhoppningsvis innehålla utbyte av erfarenheter och ett fördjupat samtal kring detta, säger Johanna Larsson, ledamot i Svenska regissörsföreningen, yrkesavdelningen för teaterregissörer och regiassistenter inom Teaterförbundet för scen och film.

I seminariet medverkar förutom Johanna Larsson även Ulf Stenberg (regissör och konstnärlig ledare, Teater Fryshuset) och Ylva Mårtens (journalist). Moderator är Marie Parker Shaw (regissör och konstnärlig ledare, Månteatern).

GERTRUD DAHLBERG

Royaltyavtal med HBO klart

Inspelningen av Lukas Moodyssons komediserie Gösta är igång. Det är HBO Nordics första nordiska originalserie. Teaterförbundet för scen och film har fått till stånd ett avtal för den specifika produktionen om royaltyersättning för visning i Europa.

RÄTTIGHETSBOLAGET HAR för första gången träffat ett avtal som innefattar royalty för visning på olika kanaler i Europa.

– Det innebär att upphovsrätten på 50 år tillfaller HBO mot att de betalar ett specifikt belopp till Teaterförbundet för fördelningen. Gagerna förhandlas separat. Visserligen kan det ses som en delseger men vi är inte nöjda förrän vi kan träffa kollektivavtal med de utomnordiska plattformarna. I den här specifika produktionen har Teaterförbundet inte förhandlat direkt med HBO utan via seriens producent Lars Jönsson, säger Ulf Mårtens, chefsförhandlare inom upphovsrättsområdet på Teaterförbundet för scen och film.

Lars Jönsson avböjer att kommentera och hälsar via mejl att han ”gärna väntar med att sammanfatta erfarenheterna med projektet tills serien är levererad och klar”.

Tillsammans med motsvarande fackförbund i de nordiska grannländerna arbetar nu Teaterförbundet för scen och film för

att få ett kommande och gemensamt kollektivavtal, som reglerar löner och anställningsvillkor, med de stora streamingjättarna som exempelvis HBO och Netflix.

Premiären för serien *Gösta*, där Lukas Moodysson står för regi och manus, är HBO Nordics första nordiska originalserie. I mars började inspelningarna i Småland.

Gösta är en komediserie i åtta delar som handlar om den nyanterade psykologen Gösta som får sitt första jobb på BUP i en liten småländsk stad. Bland de större rollerna märks bland annat Vilhelm Blomgren, Amy Deasismont, Mattias Silvell, Clara Christiansson, Regina Lund, Elisabet Carlsson, Nidhal Fares och Gustav Berg.

Serien har planerad premiär på HBO Nordic och HBO Europe under hösten 2019.

Regissören Lukas Moodysson.

GERTRUD DAHLBERG

Scen & film nr 3 2018 9

Gabriela lyfter klassfrågor med humor och svärta

Med sina två succéfilmer *Äta sova dö* och *Amatörer* har regissören Gabriela Pichler positionerat sig som en av landets främsta filmskapare. Hon förenar feelgood med knivskarpa skildringar av utanförskap och ett liv bortom storstäderna med ett tydligt maktperspektiv i samtidens Sverige.

Scen och film träffade Gabriela Pichler strax innan hon åkte med *Amatörer* till festivalen i Tribeca.

SJÄLV HAR GABRIELA PICHLER gjort en hisnande klass- och kulturresa; från att arbeta vid det löpande bandet på kakfabriken Gillebagaren i Örkelljunga till att bli en prisbelönt filmregissör bosatt i Göteborg.

Hennes filmer är som ”en klassisk progglåt mixat med humor och Balkanstomp i botten” som en recensent i Aftonbladet träffsäkert sammanfattade det hela.

Mamma Ružica (som har roller i både *Äta sova dö* och *Amatörer*) flyttade, som arbetskraftsinvandrare, från Bosnien till Österrike och träffade Gabrielas pappa, Hans. Tillsammans flyttade de till Sverige för att hitta jobb. Det gjorde att Gabriela vid åtta års ålder begav sig från Wien till Flemingsberg och så småningom vidare till ett litet samhälle i nordvästra Skåne.

– Jag har flyttat mellan kulturer, klass, land och stad. Det har skapat identitetskonflikter som gjort att jag fått en närmast kameleontlik anpassningsbarhet. Samtidigt är det också en rikedom med möjligheter till konstnärligt skapande. Som andra klassresenärer är jag livrädd att halka ned i igen. Den skrällen löser jag med att hela tiden jobba ännu hårdare för att det inte ska hända, säger hon.

Debutfilmen *Äta sova dö* föddes ur en lust till revansch och drivkraft att visa människor som befinner sig i underläge. Inte minst är mamma Ružica, som varit städare, en stor inspirationskälla.

– För mig är det är ett egenvärde att låta min mamma och andra människor som uppfattas som små och obetydliga ta plats på vita duken för att bli sedda. Revanschlusten bubblar visserligen på men jag är också mycket medveten om att mitt eget liv har förändrats. Jag vill inte bli en människa som fastnar i ett evigt underdog-perspektiv utan att inse att jag själv faktiskt fått privilegier, säger hon.

Gabriela Pichlers samhällssatirer söker sig in i de utforskade gråzonerna, långt från tvärsäkra sanningar och antingen- eller-perspektiv som ofta präglar dagens debatt. Hon nämner synen på landsbygden som ett exempel.

– Vi får ofta se en romantiserad bild med natur och golfspelande människor. Verkligheten på landet är många gånger svintuff

med nedlagda skolor, affärer och vårdcentraler. I mina filmer vill jag tydliggöra, vända och vrida på olika motsatsbegrepp för att kunna se mönster. Mitt mantra är att kunna hålla igång två parallella och motsägelsefulla tankar samtidigt. Jag strävar efter ett både-och.

Gabriela Pichler talar eftertänksamt om stora, allvarliga frågor. Samtidigt finns skrattet nära. Det gör det också i hennes filmer. Svidande svärta blandas med hopp och en rejäl laddning humor.

– Jag växte upp i en familj där humor var räddningen när skit hände. Att kunna skratta åt eländet var ett sätt att skapa självdistans och få kraft. Det har en räddande effekt och jag har överlag svårt med saker som inte inbegriper humor.

SKRATT OCH LEKLUST HAR också varit ett sätt att locka amatörskådespelarna att medverka i hennes filmer.

– Till skillnad från professionella skådespelare har amatörer ofta ingen egen vinning på att vara med i projekten. Det jag kan erbjuda är att vi ska försöka ha det roligt tillsammans och göra något otippat men mycket krävande. För min egen del är leken och lusten den ena sidan av komboreceptet för att lyckas. Den andra är att likt en ihärdig pitbull bita sig fast i projekt som kräver en lång tid av uthållighet.

Gabriela började som dokumentärfilmare och att arbeta med amatörer har därför fallit sig naturligt. Men det har sina avigslidor, inte minst ekonomiskt.

– Det är en stor och kostsam apparat som måste anpassas efter de enskilda personerna. Många behöver extra uppbackning och resurser, till exempel tolkar. Det kräver också att alla involverade har mod att vilja pröva något nytt.

Gabriela Pichler har ingen brist på idéer eller framtidsplaner. – Det måste vara något som jag orkar leva med i flera år och som är värt blod, svett och tårar. Allra viktigast är att jag kan värna mitt oberoende och att nyfikenheten fortsätter att vara min kompass. Jag vill inte bli för bekväm och köra på gamla rälsar utan kunna ge mig ut på okänd mark.

GERTRUD DAHLBERG

Gabriela Pichler

Bakgrund: Utbildad vid Öland dokumentärskola och Filmhögskolan i Göteborg numera Akademin Valand. 2010 vann hon en Guldbagge för sin examensfilm *Skrapår*. Långfilmsdebuten *Äta sova dö* vann hon publikpriset i Venedig och tog storslam på Guldbaggegalan där den prisades för bästa manus, bästa kvinnliga huvudroll, bästa regi och bästa film.

Gjorde teaterdebut 2014 med projektet *Rätt kort* som skapades tillsammans med Rasmus Lindgren, America Vera Zavala samt 11-åriga Leo i samarbete med Backa Teater. Föreställningen spelades under våren på Folkteatern i Göteborg och på Fri Scen Kulturhuset Stads-teatern i Stockholm.

Ålder: 38 år.

Familj: Regissören och sambon Johan Lundborg som är fotograf och samklippare i Gabrielas filmer.

Bo: I Göteborg.

Aktuell: Med filmen *Amatörer*. Gabriela Pichler har skrivit manus tillsammans med Jonas Hassen Khemiri. Den vann Dragon Award Best Nordic Film på Göteborg filmfestival i år och tävlade på filmfestivalen Tribeca i New York.

Anna Carlson:

”Nu tar vi krafttag mot sexuella trakasserier”

Nu konstateras det även med statistik: Sexuella trakasserier är vanligare inom scenkonsten och i film/tv-världen än i andra branscher.

Teaterförbundet för scen och film och Svensk scenkonst lovar att intensifiera sitt samarbete i frågan.

I JANUARI TILLSATTE Teaterförbundet för scen och film och Svensk scenkonst en kommission mot sexuella trakasserier. Nu har slutrapporten presenterats.

Här återfinns konkreta idéer för såväl ett långsiktigt förändringsarbete som för ett akut nu, med fokus på att komma åt den tystnadskultur och de informella maktstrukturer som finns i branschen.

I ett längre perspektiv ser kommissionen att regler som förhindrar sexuella trakasserier kan skrivas in i kollektivavtalen. Bland de kortade, riktade tips som listas i rapporten nämns: ”Ge stöd och goda förutsättningar till chefer” (för styrelser), ”Gör riskanalys; var och när finns riskerna för att sexuella trakasserier kan äga

rum?” (för chefer) och ”Våga reagera när du ser någon annan som blir utsatt (för medarbetare).

Kommissionens ordförande, Anna Wahl, är nöjd med vad gruppen har åstadkommit.

– Vi hade ju kort tid på oss. Men det finns även fördelar med det. Då blir det avgränsningar. Nu innehåller rapporten olika ingångar för att jobba vidare snarare än att vi gör en analys.

En viktig slutsats som kommissionen drar är att informella maktstrukturer inom branschen sammanfaller med otydliga arbetsmiljörutiner. Här nämns hur medarbetare som tilldelas en stjärnstatus tycker sig stå över gängse arbetsmiljöregler. Vidare konstateras att synen på den konstnärliga friheten lätt blir synonym med att kunna ta sig även andra friheter, exempelvis sexuella.

En annan analys som kommissionen gör är hur cementerade hierarkier och maktstrukturer i kombination med korta anställningar är en starkt bidragande orsak till den tystnadskultur som härskar i branschen.

Just tystnadskulturen pekas också ut som det största problemet. Här verkar tillsvidareanställningar fungera som en mer skyddande faktor mot sexuella trakasserier. Samtidigt går utvecklingen mot en bransch med allt fler frilansare.

I rapporten framgår också hur arbetstagare upplever att arbetsgivarna inte tar ansvar för frågan.

Anna Wahl, ordförande i kommissionen för sexuella trakasserier.

Anders Wiklund/TT

#metoo
#tystnadtagning
#tystdansa
#visomsjungerut
#metoobackstage
#skrattetihalsen
#theshowisover

Magdalena Boman

Nästan hälften av alla kvinnor inom scenkonstbranschen har någon gång utsatts för sexuella trakasserier, vilket är en betydligt högre andel än hos allmänheten. Inom film och tv uppger 65 procent av kvinnorna att de har drabbats, ofta i den yngre generationen.

ANNA CARLSON, Teaterförbundets ordförande, ser slutrapporten som en uppmaning.

– Den enkät vi gjort visar att våra grupper är mer utsatta än andra när det gäller sexuella trakasserier. Det betyder att ansvaret vilar tungt på Teaterförbundet att tillsammans med arbetsgivarerna agera kraftfullt. Jag tänker visa uthållighet i frågan!

Vad är Teaterförbundets nästa steg?

– Att analysera förslagen till åtgärder och intensifiera kontakten med våra medlemmar, som säkert också har goda idéer för att uppnå förändring. Viktiga ”hållplatser” är Riksstämman i juni och även Almedalsveckan. Vi har redan presenterat rapporten för kulturutskottet i riksdagen.

Den grupp som visar mest alarmerande resultat i enkäten är film- och tv-branschen. Vad gör Teaterförbundet för den?

– Rapporten visar på hur viktig avtalsvägen är. Kan vi i kollektivavtal med film/tv-sidan komma vidare så vore det fantastiskt bra.

Vad tänker du om att den visar sig vara en extra utsatt grupp?

– På filminspelningar finns inte alltid samma närhet till producent/HR-chef eller fackliga ombud, samma sak gäller i andra länder där många av våra inspelningar idag äger rum. Dessutom kan anställningstiden vara mycket kort. Vi räknar ju filminspelning i dagar, inte månader och år.

Maria Eka, chefsrådman vid förvaltningsrätten i Stockholm,

har varit juridisk sakkunnig i kommissionen. Hon förvånas över att sexuella trakasserier är ett så stort problem inom just scenkonst-, film- och tv-branschen.

– Det finns ofta riktlinjer och rutiner, men ändå brister det i hur dessa tillämpas och hur attityderna ser ut, säger hon till Scen och film.

Ser du någon anledning att skärpa lagstiftningen när det gäller sexuella trakasserier?

– Nej, jag tycker att den redan är väldigt tydlig på de här punkterna. Sexuella trakasserier får inte förekomma på arbetsplatsen, så det finns inget omedelbart behov av att få till en lagändring utifrån de händelser som nu har diskuterats. Det vi har tagit upp i kommissionen är däremot att branscherna skulle kunna förtydliga sina kollektivavtal. Vi får väl se om de går vidare med det, säger Maria Eka.

YLVALAGERCRANTZ SPINDLER

- Enkäten skickades ut till Teaterförbundets medlemmar, SYMF:s frilansmedlemmar och Svensk scenkonsts medlemsorganisationers medarbetare.
- Totalt svarade 4 728 personer på frågor som till stor del fokuserade på attityder och beteendemönster.
- Av dessa var 2 568 Teaterförbundets medlemmar.

Konstnärspolitisk utredning föreslår digital storsatsning

225 miljoner kronor för att stärka konstnärernas villkor, varav en digitaliseringsatsning på 100 miljoner kronor. Det föreslår den konstnärspolitiska utredningen som har överlämnats till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP).

KONSTNÄR – OAVSETT VILLKOR? Så lyder den retoriska rubriken på en 471 sidor lång utredning som föreslår en rad sociala och ekonomiska förbättringar inom det konstnärspolitiska fältet. Det inte har skett sedan *Arbete åt konstnären* presenterades 1997.

Begreppet konstnär används här i dess breda bemärkelse, innefattande allt från tonsättare och musiker till skådespelare, dansare, regissörer och koreografer. Sammantaget konstateras det att de alla har lång utbildning, mer osäkra anställningsvillkor, lägre löner och sämre social trygghet än befolkningen i snitt.

Villkoren för specifika grupper är däremot inte redovisade separat i utredningen, utan ingår i helhetsbedömningen. Särskilda utredaren Ann-Christin Nykvist, konstaterar ändå att både scenkonst- och filmbranschen utmärker sig.

– Vi har valt att lägga våra förslag på en generell nivå. Däremot har vi gjort vissa noteringar, exempelvis om villkor som inkomster. Scenkonstområdet faller bäst ut, även om det också är drabbat sett till anställningsformer, exempelvis med färre anställningar och mindre heltid. Tittar vi på filmsidan och inkomster så ligger dessa på botten, tillsammans med bildkonstnärerna, sa hon till Scen och film vid presskonferensen på Rosenbad när den nya konstnärspolitiska utredningen presenterades i mars.

Anna Carlson, ordförande för Teaterförbundet scen och film, ser inte anställningskontrakt som den enda trygghetsgarantin.

– Vår konstnärliga personal kan ha anställningar inom scen och film, till skillnad från exempelvis författare och bildkonstnärer. Men det hindrar inte att de har långt kvar till samma rättigheter inom trygghetssystemen som övriga befolkningen. Nu måste detta åtgärdas och det väldigt raskt.

Överlag konstateras det, inte oväntat, att konstnärer i alla branscher har dålig ekonomi, trots att de ofta är högutbildade. En av frågorna som utredningen fördjupar sig i är vad som kallas den sociala snedrekryteringen till landets konstnärliga högskolor. För att skapa förutsättningar för fler att bli konstnärer, oavsett faktorer som uppväxt och etnicitet, föreslås det därför att de konstnärliga högskolorna flyttar ut delar av sina aktiviteter till socioekonomiskt utsatta områden. Vidare att konstnärliga produktionshus för ungdomar etableras här. De ska finansieras av ett nytt statsbidrag som fram till 2020 tillförs en ekonomisk ram på 20 miljoner kronor.

– Det ska inte vara en klassfråga vem som kan bli konstnär, sa också Alice Bah Kuhnke (MP) i sitt inledningstal på presskonferensen.

I EN DIGITAL OCH GLOBAL VÄRLD uppstår andra spännande möjligheter att producera och distribuera konst och kultur. Men en stor utmaning är hur upphovsrätten av verk som ligger på nätet

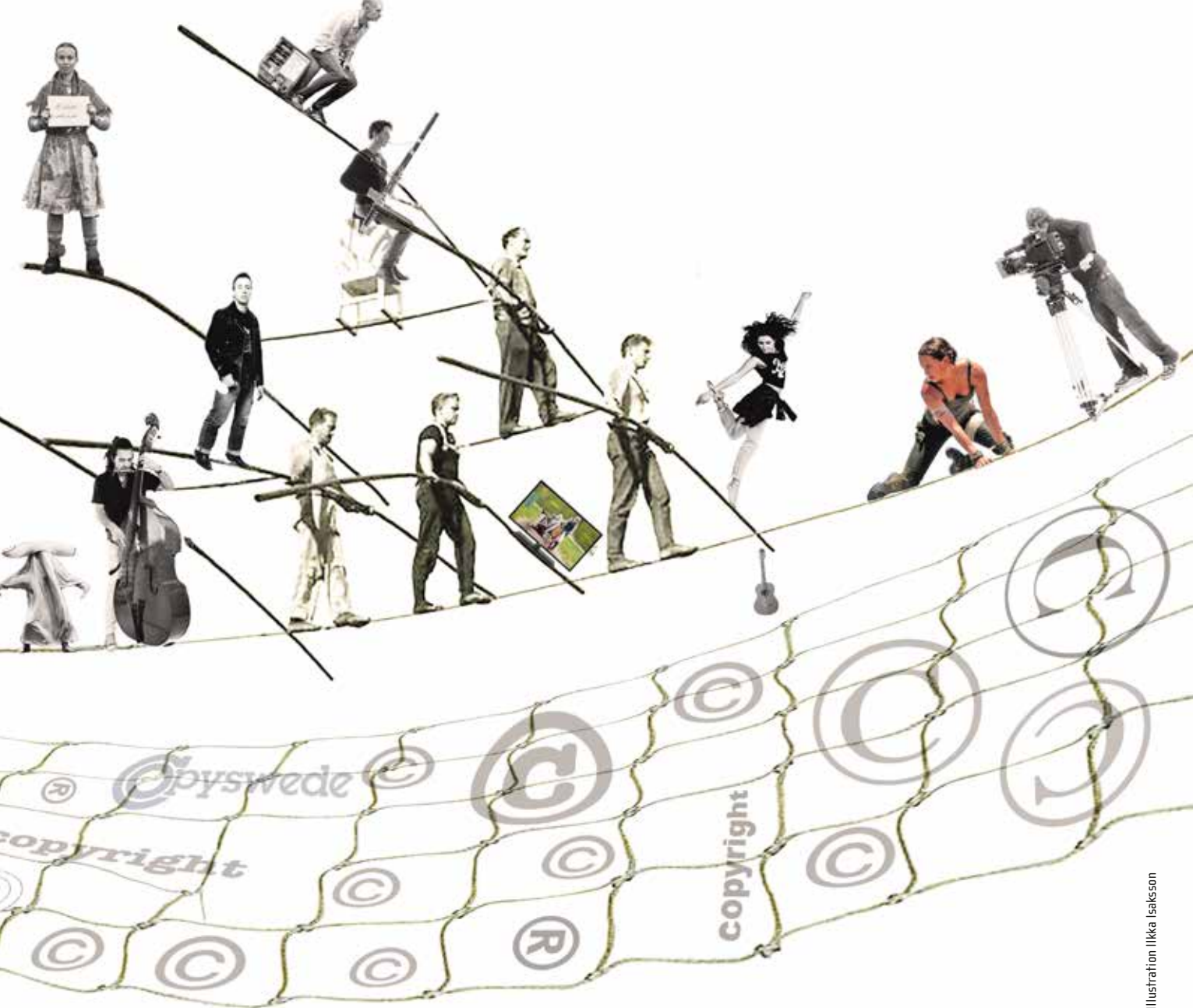

Illustration Ilkka Isaksson

ska skyddas, därtill hur man kan ta betalt. Den i särklass största budgetposten, 100 miljoner, har därför lagts på olika digitaliseringsstrategier.

Här föreslås det att regeringen tar fram en samlad handlingsplan för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen, samt tillsätter ett samordningssekretariat vid Kulturrådet. I strategin ingår en omvärldsanalys för att institutionerna ska hålla sig uppdaterade med den digitala utvecklingen, styrning, ledning, kompetensförsörjning, teknik, finansiering och samverkan mellan aktörer.

Ett mer specifikt uppdrag får Konstnärsnämnden som föreslås analysera konstnärernas förutsättningar att verka i det nya digitala landskapet. Analysen ska göras i samverkan med upphovsrättsorganisationerna inom de olika konstområdena och Patent- och registreringsverket. Utredningen föreslår också att Tillväxtverket bättre ska synliggöra sina tjänster mot kultursektorn. Deras så kallade checkar för digitalisering som riktar sig till små företag, kan användas för att ta fram strategier för att exempelvis identifiera nya affärsmodeller, digitalisera verksamhet och öka kunskapen om juridiska villkor kring digitala tjänster och produkter. Utredningen noterar också att det finns en efterfrågan på ett resurscentrum för scenkonst där enskilda upphovsmän, scenkonstnärer och aktörer kan få tillgång till kunskap

och teknik för till exempel digital publicering, digital scenografi och trailerproduktion. Något konkret förslag på om detta skulle kunna genomföras finns inte med. Istället konstaterar rapporten att Teaterförbundet för scen och film och Svensk scenkonst har tillsatt en arbetsgrupp som diskuterar digitala utmaningar som deras medlemmar står inför.

Andra förslag i utredningen som berör branscherna scenkonst och film, är en ny allians för upphovsmän enligt samma modell som teater-, dans- och musikalliansen. Ett annat är bättre resurser till centrumbildningarna. Idag är bidragen inte reglerade i någon förordning. Istället måste budget varje år sökas på nytt hos Kulturrådet, vilket skapar brist på långsiktighet i arbetet.

ÄVEN TRYGGHETSSYSTEM SOM A-KASSAN blir genomlyst i utredningen. Den konstaterar att konstnärer i allt högre grad är så kallade kombinatorer, det vill säga de kan vara arbetstagare, uppdragstagare och egenföretagare på en och samma gång, och behöver därför särskilda regler när det gäller just a-kassan.

Arbetsmarknadsdepartementet vill inte kommentera förslagen innan utredningen har gått på remiss, utan hänvisar till den utredning som ska se över hur om dagens generella arbetslöshetsförsäkring går att förbättra, och anpassa till de förhållanden som råder på dagens arbetsmarknad, med en mängd olika anställnings- och

uppdrafsformer. Den 31 januari 2020 ska utredningen redovisas.

Tydligare regler beträffande SGI, sjukpenninggrundad inkomst, föreslås också för enskilda näringsidkare, en arbetsform som blir allt vanliga inom scen och film. SGI, liksom den ekonomiska otryggheten vid sjukdom för konstnärer som uppbär stipendium, bör ingå i beredningen av PSFU, den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Rossana Dinamarca (V), ledamot i socialförsäkringsutskottet, välkomnar förslagen.

– Trots att konstnärers förutsättningar skiljer sig från andra egenföretagares, så antas de fungera i ett system som är anpassat efter den fasta månadslönen eller småföretagets struktur. Det leder ofta till att de hamnar utanför de vanliga försäkringssystemen med rätt till a-kassa, pension eller sjukförsäkring. Vi har ännu inte analyserat förslagen i detalj, men har en positiv inställning till dem om tydligare SGI-regler med flera, och anser att det både är möjligt och bör ingå i beredningen av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Försäkringskassans Andreas Stjernberg, områdeschef för utveckling och stöd, är mer tveksam till att det är genomförbart.

– Det skulle sannolikt behövas en större utredning för att ta reda på om det skulle gå att skapa tydligare regler för beräkningen av egenföretagares inkomster och hur de reglerna i så fall skulle kunna utformas. Det är inte säkert att det skulle vara praktiskt att göra det i samband med beredningen av den parlamentariska socialförsäkringsutredningens förslag, svarar han per mejl.

Det föreslås att även stipendietid ska inberäknas i den sjukpenninggrundande inkomsten och a-kassan. Är det realistiskt?

– Det är förstås möjligt om regeringen och riksdagen önskar det. Men då behövs tydliga regler om vilka stipendier som skulle ge rätt till sådant skydd. Och under vilken tid och vilka förutsättningar det skulle gälla. Myndigheter som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan måste ha rimliga möjligheter att rent praktiskt kunna handlägga sådana ärenden på ett effektivt och rättssäkert sätt, säger Andreas Stjernberg.

KLYS HADE VELAT se riktade uppdrag till såväl Försäkringskassan som Skatteverket och att särskild kompetens inrättas när det gäller villkoren för konstnärlig och litterär yrkesverksamhet.

Pia Blank Thörnroos, skattejurist på Skatteverket, ser däremot inget omedelbart behov av stärkta resurser för just dessa yrkesgrupper.

– Vi jobbar redan med aktörer som Konstnärsnämnden. Det kanske inte är rimligt att vi sätter upp en verksamhet som riktar sig till privatpersoner i kultursektorn. Det är en speciell bransch, men reglerna är lika för alla. Däremot kan det vara rimligt att ha mer kontakt med branschorganisationerna i komplexa frågor, men det är inte jag som bestämmer, utan vår generaldirektör, säger Pia Blank Thörnroos på Skatteverket.

Under våren går utredningen ut på remiss.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Så här kommenterar branschen den nya utredningen

Teaterförbundet, Klys och Konstnärsnämnden ställer sig överlag positiva till utredningens förslag och slutsatser. Några uttalanden:

Anna Carlson, ordförande, Teaterförbundet för scen och film:

– Det är bra att utredningen så tydligt pekar på konstnärernas utsatta situation och föreslår flera åtgärder inom det här området. Konstnärligt yrkesverksamma måste få samma tillgång till trygghetssystemen som övriga grupper på arbetsmarknaden.

Gunilla Kindstrand, ordförande, Konstnärsnämnden:

– Här sätts ett skarpt ljus på det konstnärliga arbetets ökade ekonomiska betydelse i en globaliserad och digitaliserad samtid.

Ulrica Källén, verksamhetsledare, Klys:

– En fungerande konstnärspolitik är inte bara ett ansvar för kulturpolitiken. Fler politikområden behöver ta ansvar och samarbeta, inte minst när det gäller frilansande kulturskapares sociala trygghet och möjligheterna att få en rimlig utdelning av sin upphovsrätt.

Några av utredningens viktigaste förslag i punkter

- ✓ En bred strategi för digitalisering av den offentliga kulturen
- ✓ En ny allians för konstnärliga upphovsrättsmän
- ✓ Konstnärliga residens på statliga arbetsplatser
- ✓ Förstärkt stöd till centrumbildningarna och arrangörsleden
- ✓ En resursförstärkning till samverkansmodellen
- ✓ Åtgärder för att stärka konstnärernas sociala trygghet (vilande sjukpeng, a-kassa under stipendietid och så vidare)
- ✓ Lokala konstnärliga produktionshus för unga och en utflyttning av konstnärliga högskolors aktiviteter till socioekonomiskt svaga områden.

Mindre biografer får utökat stöd

Regeringen satsar ytterligare 15 miljoner kronor under 2018 för att stödja mindre biografverksamheter i Sverige. Detta tillskott ligger utanför de 25 miljoner kronor årligen som redan har budgeterats för 2016 – 2019. Satsningen är en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet.

– Kultur i hela landet är en hjärtefråga för mig. De medel vi sedan tidigare prioriterat för biografer på mindre orter och till filmfestivaler har varit hett eftertraktade. Därför förstärker vi denna satsning, kommenterar kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP) i ett pressmeddelande.

Fouzia Rakez

Nycirkusfestival i Finspång arrangeras igen

Dubbelt så många festivaldagar och artister från såväl Finland som Frankrike. Det utlovas när Nycirkus Öst för andra året i rad arrangerar en internationell nycirkusfestival i Finspång. Den 10-19 augusti äger den rum och bland nyheterna finns att Finspångs kommun, inom ramen för Nycirkus Öst, kommer att arrangera cirkusresidens under sommaren. Dessa kommer sedan att resultera i ett uruppförande av ett helt nytt verk kallat *TVÅ*. Läs mer om festivalen på www.ostgotateatern.se/cirkusslottet

Stort operapris till Malin Byström

Malin Byström har tilldelats det internationella operapriset "Årets kvinnliga sångare". Ceremonin ägde rum under den prestigefyllda galan Opera Awards, på London Coliseum i London. Andra nominerade svenskar var barytonen Peter Mattei och sopranen Camilla Tilling på Malmöoperan.

Rättelse

Rätt namn på årets smalbensstipendiatar: Alica Tserkovnaja.

Mats Widbom

Stort dokumentärpris till Marcus Lindeen

Flotten har tilldelats huvudpriset på filmfestivalen CPH:DOX i Köpenhamn, en av världens största dokumentärfestivaler. "Ett perfekt äktenskap mellan form och innehåll, mänsklighet och estetik", löd bland annat juryns motivering om filmen som tar avstamp i det sociala experimentet *Flotten* från 1973, i media omnämnd som "sexflotten".

Den rekonstruerade flotten ställs under våren också ut som en konstinstallation på Charlottenborgs konsthall i Köpenhamn.

Mer till dansen

Normkritiska utgångspunkter, fokus på barn och unga och fler sökande utanför storstadsregionerna. Det är några utmärkande drag bland de 37 projekt som nyligen fick Kulturrådets stöd till fria aktörer inom dansområdet. Sammanlagt fördelades 7,3 miljoner kronor, vilket är en ökning mot tidigare år.

Några av mottagarna är Erik Berg, som undersöker sårbarhet som marknadsföringsstrategi för samtida (manlig) feminism, Minna Krook, som får stöd för sin omfattande turnéverksamhet samt Jefta van Dinther och Gunilla Heilborn, som båda ska spela på olika festivaler i Kanada. Läs om alla beviljade bidrag på www.kulturradet.se

Hot mot konstnärer ökar

Förtrycket mot konstnärer ökar i Europa och USA. Det visar Freemuse senaste rapport. År 2017 registrerades 553 fall där den konstnärliga friheten hotades. Det handlar om såväl fängelsestraff som förföljelse och tortyr. Den mest oroande utvecklingen ser Freemuse i Kina, Indien, Polen, Spanien och USA. Ökad populism och intolerans nämns som orsaker till ökningen i väst.

Freemuse är en oberoende internationell organisation, med säte i Danmark, som jobbar för att försvara den konstnärliga friheten. Läs hela rapporten på www.freemuse.org.

Lokala facket positivt till utredningsrapport

Tystnadskultur och brister i ledarskapet. Det är några av de problem som PWC:s utredning om Kulturhusets Stadsteaterns arbetsmiljö lyfter: Teaterförbundets lokala avdelning på Kulturhuset Stadsteatern anser att bilden som ges i rapporten är både saklig och konstruktiv.

– De organisatoriska och arbetsmiljömässiga problem som vi sedan länge påpekat för bolagsstyrelsen. De brister som trots mätbara indikatorer trivialiserats och de stora förändringar som genomförts, trots vår vädjan om mer eftertanke och delaktighet, syns tydligt i enskilda berättelser och i slutsatserna, skriver de i ett uttalande. Men det finns oro för att utredningen ska bli ännu en skrivbordsprodukt. Därför öppnar facket upp för att – tillsammans med ledningen, Stockholms Stadshus AB och politiker – skapa förutsättningar för en bättre organisation framöver.

B. Schupp

Bild ur föreställningen *Chambre Noire*.

Dockteaterns år på Bibu

Med plattformen Dock18 uppmärksammas svensk dockteater hela året ut. Arrangör är Unima Sverige, i samarbete med Svenska Assitej. Bakom initiativet står Marionetteatern som fyller 60 år i år, något de alltså väljer att fira med ett jubileumsår för all svensk dockteater.

Närmast på schemat står flera programpunkter på Bibu i Helsingborg (16–19 maj), bland annat seminariet *Dockteater för stora och små*. Vidare den internationella festivalen *Pop Up Puppets* i Stockholm 18–22 augusti. I november flyttas istället fokus till GUR – nationellt figurteatercentrum vid Frölunda Kulturhus, som bjuder på inspirationsdagar 26–27 nov. Gästspel av Plexus Polaire från Frankrike och föreställningen *Chambre Noire*, som bygger på Sara Stridsbergs roman *Drömfakulteten*, utlovas. Läs mer om Dockteateråret på www.dock18.se

Aktuellt på Kulturakademin

Kulturakademin erbjuder kompetensutveckling för professionella utövare inom scenkonst, musik, film och tv. Två aktuella kurser i maj är *Afro Hair and Media Makeup för Black/Asian and Middle Eastern Skin-Tone* (sista ansökningsdag 27/5) och *Pitch it!*, en kurs där du lär dig att presentera dina idéer (sista ansökningsdag 3/6). Läs mer på www.kulturakademin.com.

Sad Symphony – ett körverk som skapar känsla

SAD Symphony är valårsprojektet på Folkteatern i Gävle. Bakom idén står koreografen och regissören Tove Sahlin.

– SAD Sympony är ett slags sorg- och hoppföreställning om hur vi tillsammans står i en rörelse mellan våra egna behov och gruppens, säger hon.

MÅNDAGSKVÄLL I SANDVIKEN. Kalendern visar på 9 april, men ute far snön i kastvindar och på gatorna syns knappt en själ. Desto trängre är det i vestibulen till Musikverkets scen. Så är det också här värmen går att finna just denna kväll, i form av kritikerhyllade *SAD Symphony*, Tove Sahlins uppsättning som är en del av valårsprojektet *Drömmar och demokrati* på Folkteatern i Gävleborg. Föreställningen turnerar våren ut i länet för att avslutas i Eric Ericsonhallen på Skeppsholmen, Stockholm, den 5–6 juni.

Sedan tidig eftermiddag har Tove Sahlin varit på plats för att hjälpa ensemblen att repetera i det nya rummet. Alla får de en kram eller ett lyssnande öra av Tove. Hon är alltså inte den sortens regissör som lämnar verket direkt efter premiären.

– Jag försöker att åka till varje ny plats ensemblen kommer till. Det ser jag som ett ledaransvar, berättar hon när vi får sällskap hem på tåget mot Stockholm.

– I koreografin talar man ofta om spacing. Varje plats ser annorlunda ut, men det kan också handla om sådant som hur bakgrundsinspelningarna låter i en ny lokal, förtydligar hon.

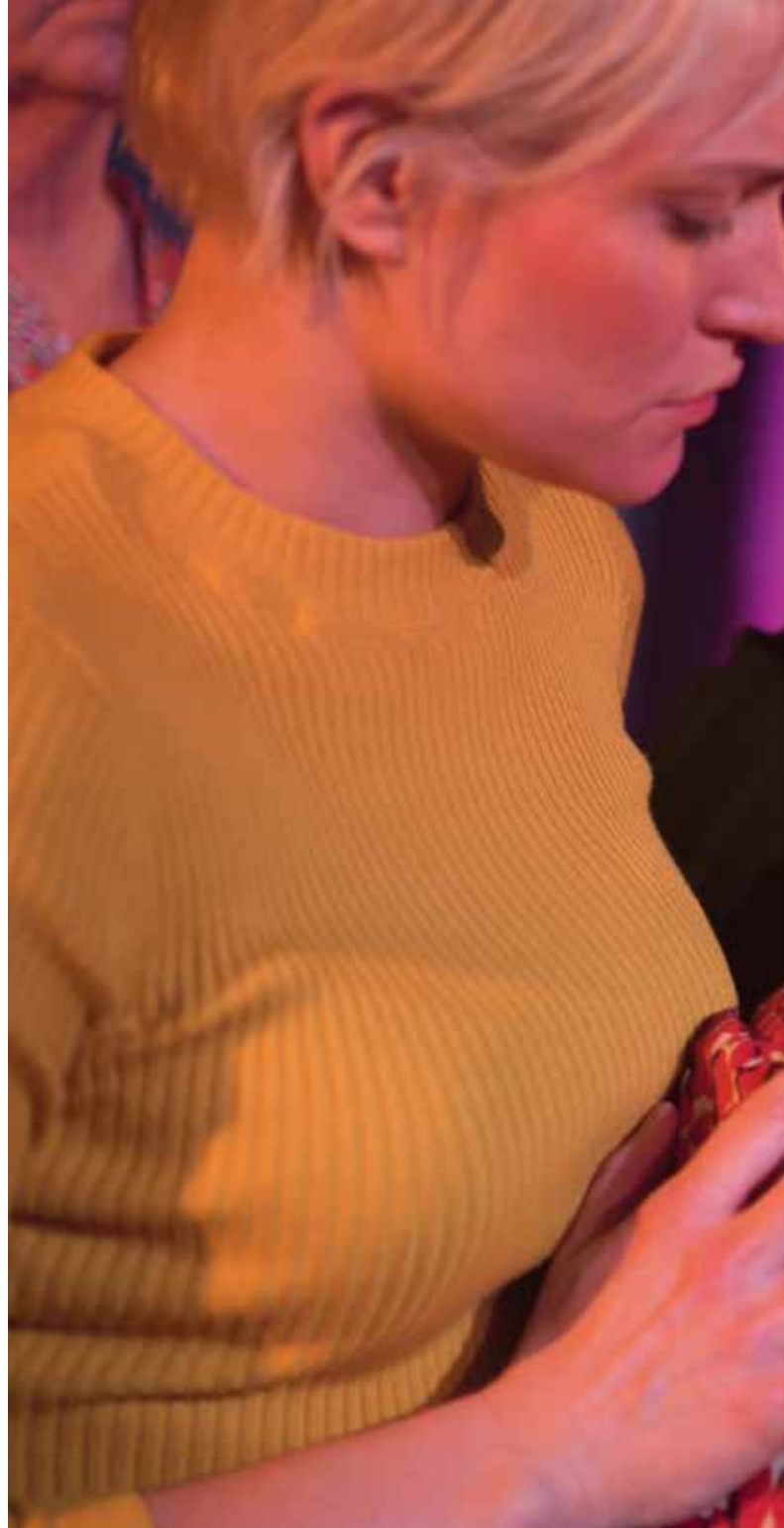
Att just denna uppsättning spelas oregelbundet under turnéperioden ställer också större krav på uppvärmning – ibland kan det gå två veckor mellan speltillfällena. En annan anledning är att SAD-ensemblen består av sex professionella scenkonstutövare och lika många amatörer. Här fungerar de professionella som ett slags mentorer för amatörerna, i syfte att lyfta deras talang och möjliggöra den sceniskt.

Med gruppens sammansättning vill Tove Sahlin skapa dynamik, ett körverk av olika individer som tillsammans arbetar för

SAD Symphony är en uppsättning som bråkar och skaver, utmanar publikens invanda blick. På bild: Arabella Lyons.

att skapa ett vi. Här finns en operasångare, en koreograf, en skådespelare, två musikalartister och så vidare. Alla med olika bakgrund, tekniker och talanger.

– Det är en väldigt heterogen grupp och frågan som föreställningen ställer är: Hur står vi tillsammans i en rörelse mellan egna behov och gruppens? Hur får jag tröst? Hur ger jag tröst? Hur kämpar vi vidare?

Men Tove är noga med att inte själv ge svaret på frågan. Hon förklarar hur hon istället jobbar med det sceniska försöket, det slags undersökande som performance ofta står för. Det kan handla om sådant som att arbeta med en närvarande blick, vilket också sker i öppningsscenen av *SAD Symphony*, när skådespelarna går in för att sedan bara ställa sig på scenen och titta rakt ut på oss i publiken.

– Vi proffs måste ibland lära oss att rensa bort vår teknik. Där-

för uppskattar jag amatörens uttryck. Det är ju alltid ytterligare en kompetens som kommer in i processen.

SAD SYMPHONY ÄR ETT SLAGS SORG- och hoppföreställning, om livet och hur vi som individer ändå måste försöka att fungera i ett kollektiv, i en uppsättning som bråkar och skaver, utmanar publikens invanda blick.

Materialet har ensemblen själv bidragit med. Uppstarten bestod av att de fick ta med sig en sorg- och en kampsång var. Kring dessa kretsar sedan föreställningen som alltså består av allt från dans till opera.

– Jag älskar när materialet kommer till mig och att jag bara förvaltar och sammanställer det, att konstnärsarbetet sker kollektivt. Här valde vi att jobba med amatörernas låtval, för att lyfta deras historier. Till de professionella löd inbjudan: Vill du vara

en plattform, sida vid sida med mig, och lyfta amatörerna såväl konstnärligt som praktiskt? Jag ville titta på det arbets sättet, det går att smittas med sång och dansenergi. Och det gör det ju!

Tove Sahlin beskriver hur hon gärna söker kompromissen i teater rummet, den som uppstår i ett grupparbete.

– Jag är inte intresserad av konfliktens lösningsmoment i mitt konstnärskap. Jag är intresserad av att se folk försöka lösa saker tillsammans. Konflikterna finns ofta där ändå. Vi tittar och bedömer varandra, inte minst mellan scen och salong. Det är en del av teaterns situation.

NÄSTA DAG: VI FORTSÄTTER samtalet på café Vetekatten i Stockholm, tillräckligt nära Centralstationen så att Tove Sahlin oska hinna med tåget till Göteborg och ett möte om en annan uppsättning, *DNA – Dansa Nära Anhörig*, på Backa teater med

planerad premiär den 20 oktober. För så är vardagen för många scenkonstutövare idag: livet i en kappsäck när pendelensembler alltmer ersätter de fasta.

2002 gick hon ut Teaterhögskolans utbildning för mimska- despelare. Idag arbetar hon som konstnärlig ledare för det egna kompaniet Shake it Collaborations och har hela världen som arbetsfält. Därtill är hon projektledare, koreograf, regissör, dansare, skådespelare och workshopsledare. Och mimen? Den finns alltid kvar där i bakgrunden, som en scenisk teknik.

Du arbetar i gränslandet performance, dans och teater. Hur skulle du själv vilja beskriva ditt formspråk som scenkonstnär?

– Jag är besatt av kroppen i rummet – kollektivkroppen – och jobbar med en aktivitetsbaserad och uppgiftsbaserad process. Det kan vara improvisationscores (uppgifter) som att skaka på rumpan i tio minuter. Av det kan man få ett speciellt uttryck!

Nemo Stocklassa Hinders

SAD är alltså en del av valårsprojektet Drömmar och demokrati på Folkteatern i Gävleborgs. På vilket sätt tycker du din uppsättning passar in där?

– Människans sorg är absolut ett demokratiskt projekt. Behov som omsorg kommer ju ofta ifrån sorg, hinder eller brist på möjligheter. Sådant som gör att du inte kan vara fullt kapabel eller ingå i normen. Om ett samhälle ska fungera så måste vi relatera till det.

Är SAD Symphony politisk teater?

– Utgångspunkten här har varit: I vilka plattformar får vi synas och vem får tala i det offentliga rummet? Det har varit den politiska frågan. Även om vi inte gör politiska teaterparoller på scenen, så gör vi det genom idén om den minsta gemensamma nämnaren. I detta fall har vi gjort konstnärliga val utifrån gruppens olika förutsättningar, som ryggsador och rullstol, men också utifrån sådant som livslust. En av praktikerna i verket är att stötta varandras smak. Körarrangemangen av Maria Johansson Josephsson är specifikt skrivna för den här gruppens röster.

Valåret 2018: Vad kan du säga om dansen i stort? Hur mår den? Vad behövs?

– Spelplatser! Det saknas verkligen. På så sätt tycker jag att dansen befinner sig i en kris. Jag skulle vilja att någon öppnade en helt ny scen och att fler teatrar blev stabila dansscener.

– En annan fråga är hur vi gör med det internationella perspektivet, samtidigt som vi bör sluta att flyga för mycket. Själv har jag turnerat mycket utomlands, och funderar nu på hur jag ska ställa om. Jag driver gärna en verksamhet lokalt, med utgångspunkt från den studio som jag delar med sju andra koreografer, Skeppsholmsstudion. Men det saknas finansiering och hyran stiger. Så, jag brinner för den fria scenkonsten och dess produktionsvillkor. I övrigt är det ju ett brinnande politiskt år!

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

SAD Symphony

Regi, koreografi och koncept: Tove Sahlin/Shake it Collaborations i nära samarbete med ensemblen och konstnärligt team.

SAD Symphony turnerar med Folkteatern i Gävle i vår. Den 5–6 juni spelar den i Eric Ericson-hallen på Skeppsholmen, inkluderat ett urval andra av Shake it Collaborations samarbeten från 2017 och 2018.

Medverkande: Hassan Ahmadi, Arash Azarbad, Julia Hedenström, Destiny af Kleen, Arabella Lyons, Björn Marklund, Frida Modén Treichl, Fifi Saidin, David Sigfridsson, Cecilia Wernesten, Monica Wigren Zakrisson, Lemoní Åberg. Sångarrangemang och sånginstudering: Maria Johansson Josephsson. Scenograf och kostymör: Daniel Åkerström-Steen. Ljusdesign: Hannele Philipsson, Sofia Linde. Ljuddesign: Robin af Ekenstam.

Om Tove Sahlin

Konstnärlig ledare, projektledare, koreograf, regissör, dansare, skådespelare samt workshopsledare. Gick mimskådespelarutbildningen, Teaterhögskolan i Stockholm, 1998–2001. Har suttit i referensgruppen för fria teatergrupper på Kulturrådet (2009–2011) och varit projektledare för W.I.S.P. Driver sedan 2012 det egna kompaniet Shake it Collaborations. Hon jobbar också som koreograf i andras produktioner, det senaste året exempelvis i Sara Gieses uppsättning *Uppgång och fall* på Uppsala stadsteater och Mellika Melanis *Turandot* på Folkoperan. Av egna produktioner inom Shake it Collaborations kan nämnas världsturnerande *Miss U* och *Roses and Beans*.

– Behov som omsorg kommer ofta ifrån sorg, hinder eller brist på möjligheter. Sådant som gör att du inte kan vara fullt kapabel eller ingå i normen. Om ett samhälle ska fungera så måste vi relatera till det, säger Tove Sahlin.

Pia Cornelius – specialeffekternas mästarinna

Makeup designern Pia Cornelius har med Sydafrika som bas jobbat med internationella filmteam sedan slutet 80-talet. Nu har hon flyttat till Sverige.

–Det skiljer sig åt att arbeta i internationella och svenska produktioner. I Sydafrika har åtta vänner dött under inspelningar. Men Sverige ligger efter när det gäller ergonomi.

Magdalena Boman

Läset på Pias nyinköpta sminktrailer har fryst fast denna dag.

PIA PRATAR SNABBT och med stor intensitet medan hon tar sig ur bilen, i hård snålbläst en av Sveriges kallaste dagar, på väg in till sitt vackra skolhus från sekelskiftet i Ullene, en bit utanför Falköping. Hit flyttade hon 2016 efter att ha sålt sitt hus i Kapstaden för att komma närmare familjen.

– Det var huset som valde mig. Visst är det fint! säger hon.

Just till Ullene har hon ingen anknytning. Som barn bodde hon mycket utomlands men under en period bodde familjen i Göteborg. Huset i Ullene är tillräckligt stort för att hon ska kunna hålla planerade kurser där för maskörer från andra länder.

– De tio sista åren har jag jobbat återkommande i Indien, senast i höstas var jag där. I Indien kan de inget om specialeffekter och den typen av specialiserad mask som jag gör, säger Pia.

Efter att ha rest runt i Zimbabwe under några år hamnade hon av en slump i en stor produktion med Richard Chamberlain och Sharon Stone som pågick i landet. Den händelsen ledde till en flytt till Johannesburg och filmvärlden där.

Magdalena Boman

– Jag togs in som statist. När de insåg att jag kunde sminka så fick jag hjälpa Colin Arthur, en av de banbrytande gubbarna på special effects från USA. Han såg att jag var jätteintresserad av sår och specialeffekter.

PÅ DEN VÄGEN HAR det fortsatt. När Pia jobbar med special-effekter tar hon fram en profil för rollkaraktären. Om en rollkaraktär exempelvis faller från en balkong, så utformar hon hela processen från hur personen landar och slår sig, till hur det tolv månader senare ser ut när personen kanske går igenom en hjärnoperation och slutligen dör.

– Regissören säger vad hen vill ha, jag beskriver hur många stadier som kommer att behövas och lägger sedan fram ett slutgiltigt förslag. Jag äger hela processen. Då ingår hår, peruker, gamla och nya ärr, naglar som är avbrutna, berättar Pia.

I Indien utgår produktionsbolagen inte alltid från ett manus när de gör sina filmer, påpekar Pia. Hon däremot ser alltid till att

skicka iväg ett bildmanus till de indiska produktionsbolagen som rör hennes egen process.

– Det är nödvändigt att jobba så i Indien. Bilder går inte att missförstå och funkar bra med språkbarriärer och alla assistenter som passerar längs vägen.

Pia arbetar alltid med silikon, inte med latex. Det finns flera skäl till det – inte minst för att det finns risk att utveckla latex-intolerans.

– Mitt materialval har framför allt styrts av att jag ofta måste flyga med mina grejer. Silikon är enkelt att flyga med och inte brandfarligt, jag behöver inte heller ha speciella ugnar för att ta fram den färdiga produkten. Jag tycker silikon är ett trovärdigare material i närbild och jag har ett klistert som funkar för alla klimat.

Problematiken med silikon är att gjutformarna rengörs med acetone eller med 95-procentig sprit, dessa produkter är svåra att få tag på i många länder, berättar Pia.

Den indiska filmen Pia arbetade med under förra året heter *October* och hade premiär i april. På bild syns regissören Shoojit Sircar och skådespelerskan Banita Sandhu.

– Så också i Sverige. Men även blodpumpar, tunna fina slangar eller sprutor behövs under tillverkningsprocessen. Sådant får bara vårdinriktade företag köpa. Där faller jag utanför mallarna.

SVENSK BYRÅKRATI KAN KÄNNAS främmande för Pia, men tack och lov har arbetsmiljö och säkerhet annan status i Sverige än i Sydafrika. Film är en jätteindustri i Sydafrika, bara i Kapstaden finns tre firmor som enbart är specialiserade på att hyra ut campers och trailers till inspelningar, men branschen handskas med många problem. I Sydafrika finns inget filmarbetarfack som sätter ner foten vad gäller arbetstiden. Långa dagar som leder till olyckor och död är inte ovanligt.

– Åtta av mina närmaste vänner i Sydafrika har dött under inspelningar, jag har varit på fler begravningar än bröllop där. Det handlar om utmattning och för långa arbetsdagar. Filmarbetare krockar med bilar under sena nätter och använder droger för att orka jobba.

I början av 90-talet när de internationella filmproduktioner-

na strömmade in till Sydafrika, var det ordning och reda under en tid. Skälet till att regelverket stramades upp var just en dödsolycka. Produktionsbolag och agenter för filmarbetare bestämde sig för att reglera arbetstiden för inspelningar. Under några år hölls det strikt på 10-timmarsdagar. Produktionsbolagen fick betala stränga bötesstraff till filmarbetarna om arbetstiden övergick 10 timmar, liksom om vilotiden överträdde.

– Med tiden har antalet inspelningar i landet ökat. Nu kräver produktionsbolagen allt oftare att filmarbetarna jobbar 12-timmarsdagar. De sydafrikanska bolagen som har monopol på internationella projekt kräver både längre dagar och lägre löner i sina kontrakt. För att komma förbi nationella regler väljer de också att spela in i grannlandet Namibia. Produktionsbolagen betalar inte alltid för restiden till och från inspelningsplatsen, vilket kan innebära fyra extra timmar bara för att komma till jobbet. Mask ska ju dessutom vara på plats två timmar före alla andra. Det är inte ovanligt med 18-20 timmars arbete på set.

Under inspelningen av *Mad Max* i Namibia för fyra år sedan,

dog en av Pias mycket goda vänner, platschefen som är först och sist på plats.

– Då bestämde jag mig för att sluta arbeta i den sydafrikanska filmbranschen. De existerande reglerna har sakta men säkert nöts bort. Problemet ligger till stor del hos de sydafrikanska bolagen som står för anställningen av all sydafrikansk filmpersonal.

Pia har slagits för en god arbetsmiljö under hela sitt yrkesverkssamma liv.

– Eftersom jag arbetar med aceton- och alkoholbaserade vätskor så måste jag ha en väl ventilerad arbetsplats. Helst helt stilla, plant och väl belyst. Jag bygger en helhet med specialeffekter och står för hela utvecklingsprocessen. Jag ställer höga krav på både mig själv och andra. Jag är förvånad över att trailerkulturen för makeup och mask inte är mer utbredd i Sverige, där ergonomi är en självklarhet på de flesta arbetsplatser. Även under de sämsta förutsättningarna i Sydafrika har jag aldrig nekats till att få arbeta från en trailer på en längre produktion, men det har skett här.

I Sverige finns bara några få trailers byggda för smink och

mask. En skapades för *Hundraåringen*, andra finns att hyra från grannländer. Visserligen finns det ett antal små trailers där mask får husera tillsammans med produktion, men det är ingen lyckad lösning tycker Pia.

– Man måste förstå, att det vi skapar med skådespelarna på morgonenen är vad alla andra ska jobba med resten av dagen. I Sydafrika finns massiva truckar för maskpersonal. Popup outside, med hårtorkar som fälls ner från taket, hårtvätt, specialbelysning, skåp som inte öppnar sig under transport, perukhållare, det är state of the arts. Jag har köpt en trailer här i Sverige så att jag inte ska behöva bära på mina grejer, men den påminner mer om det jag arbetade med i Sydafrika för över 20 år sedan.

DEN SISTA TRUCKEN som Pia designade i Kapstaden hade en operationslampa i taket som hon kunde dra ner när hon jobbade med folk på britsen.

– Allt, både bord och stolar var höj- och sänkbara. Den hade bästa belysningen och ventilationstrummor som inte bara sög ut

Thrillern *Ingen utan skuld* som Pia Cornelius arbetat med Sverige som bas, regisserades av Charlotta Brändström.

luft, utan också som också tog in luft så alla de här 95 procentiga ångorna försvann. Det finns mycket att göra rent arbetsmiljömässigt för mask och smink i Sverige, säger Pia.

Pia var tidigt inriktad på att lära upp assistenter i Sydafrika. Hon tränade tjejer från kåkstäderna, långt innan det var nödvändigt.

– Jag ser det som en skyldighet att lära ut vad jag kan. Jag hoppas också att den kunskap jag har kan bli en resurs för andra maskörer, en brygga mellan nationellt och internationellt samarbete. Men jag oroar mig lite för hur det ska gå när internationella produktioner kommer hit. Mentalitet, arbetstider, tempo är så annorlunda här.

En av Pias roligaste produktioner rent planeringsmässigt var *Charlie Jade*, en samproduktion mellan Sydafrika och Kanada. Den handlade om parallella universum, Alfa, Beta och Gamma, med samma skådespelare i varje dimension. Alfa symboliserade den förstörda världen där alla var vanskapta och hade sår. Beta var den nuvarande världen, medan Gamma stod för en utopisk värld.

– Inspelningen pågick under ett år. Det var en fantastisk pro-

duktion att få planera. Men mitt under inspelningen skadade jag mig faktiskt.

Olyckan inträffade under en natt då teamet spelade några scener i en övergiven fabriksbyggnad mitt i staden. En av FAD:arna hade slarvat med säkerheten och inte markerat ett schakt i golvet med varningstejp på grund av tidsbrist. Med ett strålkastare rakt i ansiktet föll hon rakt ner i schaktet, fyllt med skrot. Plötsligt kändes benet väldigt blött. En bit korrugerad plåt skalade av köttet längs hela hennes framben samtidigt som det spetsades av en pinne.

– Jag hade tur, trots lång väntan på sjukhuset. Skadan var mest kosmetisk, allt annat läkte bra. Jag såg till att vara vaken under hela operationen, för jag ville se på.

I höstas medverkade Pia i Viasats originalserie *Ingen utan skuld*. En thriller serie om åtta avsnitt som spelades in både i Sverige och i Estland. Den har planerat premiär i höst. Det var också då hon hon bestämde sig för att köpa sin trailer.

– I Sverige är arbetet mindre riskfyllt, det ska bli spännande att se vad som väntar mig här!

MAGDALENA BOMAN

Vi måste tåla en hög konfliktnivå

DOKUMENTÄRFILMARE SÖKER sig ofta mot konflikter, mänskliga sådana som innehåller stora och mindre dramer. Vi måste bli mer medvetna och professionalisera våra arbetsmetoder och vår bransch så vi inte tar till oss krigets språk.

Vi har stor makt i de ögonblick kameran gör ett urval av verkligheten, och väljer ett perspektiv. Vi gör något viktigt. Vi kan eftersträva "flugan-på-väggen-estetiken" men vi är alltid där. I en performance. Genom våra "glasögon" blir vi också vittnen till människans livsprocesser. Ibland kan en fråga även sätta igång en process.

Det kan vara betydelsefullt att ha vittnen till det man tar sig igenom. Men det kan också vara tungt att bära, om man inte har kunskap om hur man skyddar sig själv i det mötet. I denna skärningspunkt uppstår ett emotionellt fält där vi som dokumentärfilmare bär ett ansvar för oss själva, likväl som för de medverkande och för arbetsprocessen som går utöver det att skapa konst. Kommunikation på en avancerad nivå.

Att arbeta kreativt som exempelvis regissör är att arbeta med känslor. Men vi går samtidigt in i andras känslor; det är en stor utmaning som ofta kan blandas ihop och skapa konflikter. För vi har inte verktygen som krävs. Vi måste upparbeta ett inre rum och ett yttre rum för suveränitet; en inre beslutande makt oberoende av andra makter. Där vi igen, tillsammans med andra, förhandlar oss fram till beslut.

Film kan hela. Tillsammans med andra kan en god filmupple-

velse ha stor läkande effekt. Film kan belysa och lyfta perspektiv som ger luft och nya utrymmen. Vi kan tala om tabubelagda teman som annars trycker ner oss och begränsar oss.

DET FANTASTISKA MED FILM, särskilt dokumentärfilm, är att filmen är mycket mer än själva filmandet som tränger in i stämningar, atmosfärer och berör på cellnivå. Arbetet kan med sin kraft påverka strukturer. Det är väl därför vi gör dokumentärfilm? För att vi faktiskt kan förändra världen? Att den som uttryck, ger ett intryck, som igen har en läkande effekt.

Det är ingen växande, blomstrande bransch om vi inte tar bättre hand om grunden vi står på, och när jorden rätt. Vi är en ung bransch. Att professionalisera oss skapar mer hållbara, respektfulla, kreativa och goda processer. Vi måste därför lära oss att tåla en hög konfliktnivå. Inte skapa konflikt.

Dokumentärfilmen är en kreativ kommunikativ process. Därför kräver den avancerade övningar i kommunikation, konflikt-hantering och förhandling om gränser.

Suveräna stater. Suveräna filmprocesser framför och bakom kameran.

Split och allianser tillhör krigets språk som vi bekämpar med våra dokumentärer.

METTE AAKERHOLM GARDELL

Dokumentärfilmare och Integrativ psykoterapeut

Söker du ersättning från a-kassan och fakturerar via faktureringsbolag/egenanställningsbolag?

Om du tar uppdrag och fakturerar detta genom faktureringsbolag/egenanställningsbolag ska vi bedöma om vi ska tillämpa regler för anställd eller företagare är du söker a-kassa. Antalet uppdragsgivare har betydelse för vår bedömning.

Om du tar tillfälliga uppdrag som du fakturerar är det viktigt att du får ett avtal eller kontrakt med den uppdragsgivare du utför arbete åt. Vi på a-kassan behöver få en kopia på avtalet mellan dig och den faktiska uppdragsgivaren för att kunna fatta beslut om din ersättning.

Vid avslutat uppdrag är det faktureringsbolaget som utfärdar det arbetsgivarintyg som du ska lämna till oss.

Hör av dig till oss du om du har frågor om hur uppdrag genom faktureringsbolag kan påverka din rätt till ersättning från a-kassan.

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se/kulturarbete. Har du frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor. Du kan också ringa oss på 0770-77 77 88.

Olle Strandbergs himlastormande resa

21 år gammal bröt cirkusartisten Olle Strandberg nacken när han gjorde en baklänges trippelvolt på scen. Ett drygt decennium senare gör han om volten. Denna gång från en språngbräda ovanför molnen på 3 500 meters höjd.

Det blev en konstillation och performance för alla invånarna i det lilla samhället Skålan i södra Jämtland.

Mats Bäcker

Mats Bäcker

DEN MAKALÖSA FÄRDEN ovanför molnen gick av stapeln i mars. Detta efter flera års väntan på att rätt omständigheter skulle uppstå för att kunna genomföra en trippelvolt, liknande den som gjorde honom förlamad från halsen och nedåt under en tid efter kraschen på scenen i Dansens hus i Stockholm.

– Jag har bearbetat händelsen 2005 fullt ut nu, alla skikt och dimensioner. Först mentalt genom att regissera föreställningar. Nu även kroppsligt. Jag känner en stillhet i kroppen. Det blev ett slags bättre avsked till akrobaten inom mig. En viss sentimentalitet upplever jag förstås eftersom det tagit så många år att ta

mig hit. Men det är bättre att det slutar så här, än att ha ett slags tänk-om scenario kvar i huvudet, en undran över hur det skulle ha varit om jag hade kunnat fortsätta jobba som akrobat. Nu fick jag bestämma mitt avslut på ett sätt som är bra.

Det hela började egentligen för tre år sedan. Olle hade en idé om att göra om volten under jubileumsåret 2015, tio år efter kraschen. Han hade en bild av att han skulle landa i ett moln. Hur nu det skulle kunna gå till, det hade han ingen aning om. Ett moln är ju inte så kompakt att det går att landa i, direkt. Men bilden fanns där.

– Jag insåg att jag behövde lära mig att hoppa fallskärm så jag åkte ner till Sevilla i Spanien under hoppssäsongen 2015 med avsikt att göra hoppet samma år. Men så lätt var det inte. Nu har jag gjort över 200 hopp för att komma upp i graderna och ha tillräcklig koll för att landa med precision på utsatt mål och kunna hålla stabilitet i luftrummet.

RESAN VAR LÅNGT MER omfattande än han från början anade. Det tog tid att klura ut hur han skulle kunna stå på ett moln, han visste inte mycket om luftfarkoster, men det fanns något lockande med att utgå från en luftballong – att fånga lugnet i den färden. Sakta utkristalliserade sig en plan. En konstruktör byggde en plattform, som skulle hänga med tunna linor 100 meter nedanför ballongkorgen. På plattformen finns en språngbräda, från vilken Olle skulle skjutas upp i luften för att göra sin trippelvolt.

– I realiteten har jag försökt att göra det här hoppet under några år. I stort sett från 2016, men det har inte gått. Det är många parametrar och allt måste vara genomtänkt. Vinden ska vara per-

Mats Bäcker

Mats Bäcker

Olle har gjort över 200 hopp för att kunna genomföra volten.

Mats Bäcker

En stund av lycka efter landningen på sjön.

fekt för ballong, molnen ska vara perfekta, jag ska vara redo med mitt hopp från språngbrädan utifrån alla säkerhetsaspekter och alla ska vara på plats. Vi vet ju inte ens samma dag om det ska bli av eller inte, säger Olle.

SÅ KOM DAGEN DÅ ALLT tycktes vara rätt. I mars åkte Olle och producenten Sara de Vylder, samt ett gäng andra engagerade deltagare bakom projektet till Klövsjö där de hyrt ett hus. Den rätta platsen visade sig var en bit därifrån på en gård i det lilla samhället Skålan, med 146 invånare. Byn har en levande hembygdsgård och alla i samhället var intresserade av projektet.

Den exakta platsen var Johans gård, så han fick åka med i ballongkorgen. Bara det var en fantastisk sak!

Allt såg perfekt ut. Filmteamet fanns på plats, helikoptern var fixad. Vind och moln stämde.

– På marken låg en och en halv meter snö, och det blev svårt att få plattformen att hänga korrekt när luftballongen skulle lyfta. Vajrarna trasslade till sig. Under 90 minuter tvingades ballongen lyfta och gå ner åtskilliga gånger. Tillslut hade vi gjort av med för mycket bränsle. Det fanns inte i Skålan, inte heller i Östersund. Vi var tvungna att ta oss till Sundsvall för att ordna bränsle till ballongen. Till slut insåg vi att vi inte skulle hinna med allt på

samma dag. Folk gav upp, allt såg hopplöst ut. Filmteamet måste åka iväg och helikoptern försvann iväg.

MORGONEN DÄRPÅ ÅKTE de tillbaka till Skålan där alla saker fanns kvar. Vädret var fortfarande inget vidare. Men vinden vände, en ny chans uppstod. Men de hade bara två timmar på sig att genomföra hoppet.

– Sara är fantastisk i sådana här lägen. Det var helt galet, hon ordnade ett nytt filmteam, en helikopter kom. Plötsligt hände allting. Dagen innan blev till en repetition, visserligen hade vi inte exakt samma förutsättningar, inte samma filmare, och våra GoPro-kameror visade sig inte fungera. Men fotografen Mats Bäcker var där.

Luftballongen steg 3 500 meter, med Olle ståendes på plattformen under. Väl på toppen av molnen, drog han i ett rep och en 50 kilos vikt föll ner sex meter till språngbrädans motsatta sida och Olle sköts upp i luften och gjorde sina bakåtvolver.

– Sekunden innan allt ställs på sin spets, den är väldigt speciell när det gäller språngbräda. Fokus infann sig. I den stunden befann sig också min kropp i akrobattillståndet, vilket var en fantastisk upplevelse. När trycket väl kommer och du skjuts iväg, utförs tricket nästan helt mekaniskt. Det sitter i ryggmärgen, trots ryg-

Mats Bäcker

gens trasighet. Det finns lagrat i nervsystemet. Jag var hög, det tog flera dygn innan jag landade i vardagen, säger Olle.

EFTER TRE VOLTER OVAN och i molnen sträckte han ut sig utan att ha någon egentlig referens till himlen. Att hitta tillbaka till akrobatkroppen har tagit tid för Olle. Från att varit helt förlamad och blivit stelopererad mellan fjärde och femte kotan, för att ett halvår senare återgå till cirkuslivet med nervtrötthet som följd under fem år, till att slutligen träna upp kroppen så pass att han klarar av att göra hoppet igen är en imponerande revansch.

– Jag har varit mycket uppe i mitt huvud sedan 2010. Det är bra att få en kroppsuppfattning. Jag har haft många problem, ont i fötterna och i ländryggen, jag kunde ju knappt gå i trappor. Som akrobat får du mycket muskler som stöttar upp. I sann 80-talsanda har jag byggt upp muskler på gym. Cirkusartistens processarbete är minutiöst, och skapar så mycket kunskaper utöver tricket. Vårt sätt att processa är ett särskilt sätt att ta sig an problem, det bygger på ett utforskande där du skaffar en förkroppsligande förståelse och en anpassning till en ny situation. Du tar dig an ett oförståeligt problem, och fortsätter med hjälp av kroppen tills du hittar en slags logik. Det är en viktig kunskap. Jag har stor respekt för det arbetssättet.

MOLNHOPPET, OCH ATT utgå från en plattform i ett analogt moln, har inte bara skapat en metaforisk perspektivförskjutning. Mötet med andra har under processens gång blivit allt viktigare för Olle, det är något han vill jobba vidare med rent konstnärligt.

– Om vi möts i ett analogt moln blir det än mer intimt och personligt, det finns en stor potential i mellanmänskliga möten i analoga moln.

Olle söker efter nya format och nya platser för cirkusen, han tror inte att den i första hand ska vara i teaterhusen. Hans cirkus är inte tänkt för scen och salong, han vill hitta alternativa platser, och bygga upp nya förväntande möten mellan publik och dem som jobbar med performance. För Olle handlar det fortsättningsvis om de analoga molnen och om artificiella väder, men i urbana sammanhang. Olle vill skapa oväder, helt enkelt.

– Nu har jag sagt farväl till akrobatiken inom mig. Rent tidsmässigt hade det varit ganska naturligt för mig att sluta vid 34 års ålder. Jag har ju haft förmånen att få regissera i åtta år, så jag befinner mig i en andra andning. Jag har funnit ett eget uttryck och kommer att fortsätta med att utforska luftrummet.

MAGDALENA BOMAN

Thomas arrangerar Sveriges tröttaste tävling

Skådespelare, standupare, arrangör av SM i ordvitsar, och vigsselförrättare. Nyfikenhet och en kontinuerlig rastlöshet driver Thomas Eriksson in i nya engagemang.

– Barnteater har något gemensamt med standup. Gör du en bra föreställning framför 70 stycken tvååringar får du snudd på storhetsvansinne, säger Thomas.

THOMAS ERIKSSON ÄR MITT i förberedelserna inför kvällens final i SM i ordvitsar. Från att själv ha varit med och tävlat (trea som bäst) är han nu arrangör och sitter i juryn för ”Sveriges tröttaste tävling” enligt hemsidan.

– Ordvitsar är så nära buskis man kan komma. Det går inte att kalla det en konstform, säger Thomas obekymrat.

Såväl deltävlingarna som finalen drar fulla hus, utan någon marknadsföring. Stämningen under finalkvällen är genomgod, med en publik som omväxlande buar och jublar. På ett märkligt sätt blir den lika glad över smarta ordvitsar som över de riktigt dåliga.

– Det fina med vår bransch är bredden. Hur människor i samma yrkesroll kan göra så otroligt olika saker.

För tio år sedan anträdde Thomas standupscenen på en klubb på Södermalm. De fem minuterna gick jättebra. Sedan dess har han varvat teater med standup och gått på Teaterhögskolan i Malmö.

– Jag blir rastlös av att göra samma sak för länge. Vi turnerade med barnteaterföreställningen *Åta själv* som jag spelade 220 gånger. Sen började jag sakna standupen, så jag har kört det sedan i augusti förra året. Jag ser mig nog som komiker i första hand och skådespelare i andra hand. Standup hänger helt på en själv.

Du är ensam på scenen, har skrivit materialet själv, du möter en kall publik som vill skratta sig varm och är du inte rolig så blir du uppäten. Men när det funkar är det en betalning som inte liknar något annat, säger Thomas.

När det inte funkar är det svårt att inte ta det personligt, ”för det är ju personligt”, tillägger han. Dra lärdom, gå upp på scenen igen och ta revansch är den inställning som behövs för tillägna sig standupens hantverk.

ATT SPELA BARNTEATER har något gemensamt med standup. Det är samma direktrespons och fokus på att hitta nycklarna till publiken.

– Du har inte testat att leva livet förrän du har stått framför 70 tvååringar och ska spela teater för dem. Gör du en bra barnföreställning, får du snudd på storhetsvansinne.

Standup är att röra sig mellan olika scener i landet och publik med olika referensramar, från småstadspizzerian till de stora klubbarna i Stockholm.

– Ibland är man mer av en domptör. Ute i landet kan publiken börja häckla, särskilt om man är från Stockholm.

Thomas är upp vuxen i Dalarna, men under intervjun hörs inte

Magdalena Boman

ett spår av dalmål, det slipades bort på Teaterhögskolan. Han upptäckte som sju-åttaåring att han kunde kanalisera sin jobbighet, ”jag var en väldigt jobbig person som barn”, genom att vara rolig. Vägen till scenlivet gick sedan via lokalrevyer i tonåren.

NU ÄR HAN STORSTADSBO. Att därtill vara heterosexuell vit man i yngre medelåldern och utan handikapp sätter en hög ribba för vilka skämt som går hem utan att uppfattas som översitteri.

– Men om jag har bebisrösten, säger Thomas och växlar till en extremt trovärdig imitation av ett litet barn, då går det att vara hur elak som helst utan att någon tar illa upp.

Standupens rykte om snaskiga skämt under bältet har ändrats med åren, menar Thomas. De grova skämt han drog i början, vill han inte ens ge exempel på, ”jag kan inte stå för dem idag”.

Att ta fram material är ett ensamarbete. Standup är en liten bransch, alla känner varandra, och man bollar sällan skämt med kollegor.

– Kanske för att man skäms. Det är så naket, som att visa fram ett litet, ömtåligt könsorgan. Det som funkar på scenen för 80 personer behöver inte funka på tu man hand. Frilansande inom teater är också ensamt. Det byggs många relationer, men det finns

ingen chans att kunna vårda alla. Ju fler sammanhang, desto ensammare blir man.

ETT ANNAT JÄRN I Thomas eld, är uppdraget som borgerlig vigselförrättare. Det handlar om att ge paret något fint som de kan bära med sig, från en stund de alltid kommer att minnas.

– Det är mysigt att intervjuva brudparet och folk omkring dem, för att hitta beröringspunkter i deras historier som gör att de känner sig representerade i sin egen vigsel. Att sätta ihop ett unikt ögonblick.

KAJSA OLSSON

Thomas Eriksson

Verksam som: Ståuppkomiker, skådespelare, dockspelare, vigselförrättare. Medarrangör till SM i ordvitsar, postcastaktiv. www.annorlundakul.se.

Ålder: 33 år.

Från: Enviken i Dalarna.

Utbildning: Teaterhögskolan i Malmö 2009–2012.

Läsvärd biografi om Harry Schein

NÄR HARRY SCHEIN GICK bort 2006 efter ett liv i den kulturella och politiska hetluften, under framför allt 50-, 60- och 70-talen, lyste blott ett svagt återsken av den glans som en gång omgärdat honom igenom. Så sammanfattar universitetslektorn i filmvetenskap Per Vesterlund Scheins uppgång och fall i den första stora biografien som rätt och slätt heter *Schein – en biografi*. Så har Schein åter hamnat i rampljuset, redan förra året kom *Citizen Schein*, Maud Nycanders, Jannike Åhlands och Kersti Grunditz Brenners tidsfängande dokumentärfilm om makt och om maktens pris.

Harry Schein kom 14 år gammal som ensamkommande flyktingbarn från Österrike till Sverige ett halvår innan andra världskriget bryter ut.

Han gjorde karriär som vattenreningsinnovatör och direktör, är filmrecensent, författare och debattör, blir regeringsexpert och utredare. Men

också miljonär och kändis. Mest känd blir han som hjärnan bakom det kulturpolitiskt revolutionerande och internationellt uppmärksammade filmavtalet 1963 – som trots all kritik står sig fram till för bara ett år sedan och ersätts av ett helstatligt avtal.

VAD FÅR DÅ ETT stort förlag att nu satsa på en tegelstensbiografi på runt ett halvtusen sidor om Harry Schein? Vesterlund noterar att Aftonbladet vid Scheins bortgång redan i ingressen fick förklara för läsarna vem han var. Vad handlar egentligen intresset för Schein om? Kanske att vi befinner oss i ett tidsskede som hellre ser bakåt och sammanfattar, än att se framåt. Är förklaringarna att Schein förkroppsligar den romantiserade drömmen om the selfmade man som tar kommandot över sig själv och tiden. Sidor och perspektiv som Per Vesterlund tänkvärt lyfter fram i boken.

Schein – en biografi kan läsas utifrån fle-

ra utgångspunkter. Fast för Scen & Films läsare är förstas kapitlen om filmavtalet, Filminstitutet och Filmskolan extra intressanta. Inte bara föds en filmpolitik under Schein, under rekordåren sås också fröet till en nationell kulturpolitik.

Just växelspelet mellan kollektiv politisk möjlighet när Sverige växer och moderniseras, och den idérike individen Schein med förmåga att tänka utanför boxen är spännande läsning.

Plus alla ögonblicksbilder Per Vesterlund grävt fram och bjuder på. Som när Schein, nygift med Sveriges vackraste kvinna skådespelaren Ingrid Thulin, ombeds skriva ett förstamajtal om kulturpolitik, kulturarbetarvillkor och kulturens betydelse för samhället, och som Thulin sedan håller inför tiotusentals åskådare på Gärdet i Stockholm.

GERT LUNDSTEDT

Örebro länsteater söker:

TEKNISK CHEF
LJUDTEKNIKER/-DESIGNER
TEATERTEKNIKER

Läs mer och ansök nu:
www.orebrolansteater.se >
Kontakt > Lediga jobb

ÖREBRO LÄNSTEATER

KURSER, WORKSHOPS OCH SEMINARIER FÖR SKÅDESPELARE

Teater Alliansen

MASKS AND OBSESSIONAL BEINGS (BUFFON)
28–31 maj, Stockholm

FILMSKÅDESPELERI
4–20 juni, Stockholm

SÅNGGESTALTNING
7–12 juni, Malmö

Läs mer och ansök på www.teateralliansen.se

SÖK STIPENDIUM

FRÅN TEATERFÖRBUNDETS RÄTTIGHETSBOLAG

Teaterförbundets Rättighetsbolag utlyser 20 stipendier à 20 000 kr till utövande konstnärer (skådespelare, dansare, sångare) och till upphovspersoner (regissörer, filmfotografer, koreografer, scenografer, kostymtecknare/kostymdesigner, animatörer).

Stipendier kan sökas av de som under år 2018 är 55 år eller äldre och har medverkat i biograffilmer, tv-dramer eller i radioteater. Stipendierna grundas på upphovsrättsersättningar som inte varit möjliga att fördela individuellt.

SÅ HÄR ANSÖKER DU

Ansökningsblankett finns på www.teaterforbundet.se under fliken Rättighetsbolaget/Stipendier. Du kan också beställa en blankett från:

Teaterförbundets Rättighetsbolag

Box 12710, 112 94 Stockholm

E-post: rattighetsbolaget@teaterforbundet.se

Telefon: 08-441 13 00

Din ansökan ska vara Rättighetsbolaget tillhanda senast måndag den 21 maj 2018.

Rättighetsbolaget
Teaterförbundets upphovsrätts-
byrå, Teatrab

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | STOCKHOLMS KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLA

Teater- och mediefestival
för högstadiet

Fri entré!

18-22 maj 2018

Boka på uniarts.se

Möt Scensverige på Bibu!

FIKA MED BIBU

Över en kaffe och kanelbulle kan du varje dag träffa våra gäster från bl.a. Malawi, Korea, Turkiet, Ryssland och Zimbabwe. Fika med Bibu är en mötesplats för utbyte, reflektion och samtal arrangerat i samarbete med Assitej.

MINGEL MED SCENSVERIGE

Välkommen att mingla med kollegor i scenkonstbranschen, hör mer om Scensveriges kommande projekt och passa på att komma med förslag på programpunkter till Scenkonstbiennalen 2019.

NU HAR VI VÄL ÄNDÅ KOMMIT LÅNGT I SVERIGE MED DEN HÄR HBTQ-GREJEN?

Eller har vi egentligen det? 2017 initierade Scensverige nätverket Stolt Scenkonst för att lyfta HBTQ-perspektiv inom scenkonsten. Välkommen till vårt panelsamtal om hur scenkonst kan bidra till att ge barn och unga större frihet i tankar kring identitet och normer.

www.scensverige.se

Förbundsnytt

Besök på inspelningen av *Andra åket*

Foto: Eleonor Fahlén.

I mitten av april besökte Teaterförbundets regionala skyddsombud Eleonor Fahlén Björkliden och inspelningen av tv-serien *Andra åket*. Under besöket träffade hon flera medlemmar i arbete, bland andra Linnea och Marcus som är fackligt förtroendevald respektive lokalt skyddsombud på FLX produktion.

Vill ni att Teaterförbundet ska besöka er inspelning? Kontakta Eleonor Fahlén i god tid så kan ett besök planeras in, eleonor.fahlen@teaterforbundet.se

En dag i Medlemsrådgivningen

En medlem kontaktade Teaterförbundets medlemsrådgivning med frågor om en inställd tv-produktion, där hen fått ett uppdrag som scenograf. Producenten som hade anlitat medlemmen hade kollektivavtal. Regler i kollektivavtalet säger att du har rätt till en viss ersättning om produktionen ställs in, vilket gällde i detta fall. Medlemmen fick hjälp att begära den ersättning hen hade rätt till.

Har du frågor som rör din anställning, lön, ersättningar eller arbetsmiljö, kontakta Teaterförbundets medlemsrådgivning per mejl jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 (vardagar 9.00-12.00).

Nya regler för hantering av personuppgifter

Den 25 maj 2018 ersätter EU:s dataskyddsförordning den svenska personuppgiftslagen och skapar ett enhetligt regelverk inom EU för behandling av personuppgifter. I samband med detta behöver Teaterförbundet för scen och film informera om hur vi använder personuppgifter. I nästa nummer av Scen & Film kommer mer information om detta bifogas.

Har du frågor kring detta, kontakta vår medlemsrådgivning på jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 (vardagar 9.00-12.00).

Från avdelningarna

Svenska regissörsföreningen

På årsmötet gick vi genom årets verksamhet så som; våra programpunkter "De våldtagna primadonnorna", "Att verka i periferin", Speeddating samt Iris-prisutdelning på Scenkonstbiennalen; workshopen "Handbok för auditions"; medlemsaktiviteten "Jobbet/jobbigt som frilansande scenograf, regissör och dramaturg" i Göteborg ledarskapskursen Maktakademien; Metoostödupperet, med mera.

Den nya styrelsen består av Niclas Turesson (ordf), Karl Seldahl (kassör), Olof Runsten (sek), Johanna Salander (vice ord), Josette Bushell-Mingo, Nasim Aghili, Edward Bromberg, Helena Röhr, Johanna Larsson, Viktoria Sjöholm, Marie Parker Shaw, samt Victor Molino Sanchez (studeranderep).

Mötet avslutades med ett samtal med Monica Wilderöth, som berättade om "Ett manifest för teatern" som hon skrivit. Det blev ett ärligt och mycket givande möte om regyrkets (och livets) förutsättningar, svårigheter och möjligheter sett ur en humanistisk vinkel.

Få koll på pensionen!

PTK:s Rådgivningstjänst - radgivningstjansten.se - ger dig oberoende råd om tjänstepensionen och premiepensionen, anpassade för just dig. Rådgivningstjänsten är till för dig som är privatanställd med tjänstepension ITP. Den kostar ingenting att använda.

Du kan anpassa din tjänstepension på två sätt: dels genom att välja till eller välja bort de försäkringar som finns i tjänstepensionen, dels genom att hitta de bästa placeringarna för ditt pensionskapital. PTK Rådgivningstjänst hjälper dig med båda dessa saker. Syftet är att du ska få ut så mycket som möjligt av din tjänstepension.

Att använda rådgivningstjänsten är som att gå på ett rådgivningsmöte på banken. En skillnad är att du inte träffar någon person, en annan är att den är helt oberoende. Den finns inget eget vinstintresse och ingen får provision, oavsett vad du väljer. Bakom tjänsten står PTK, som är en sammanslutning av 27 fackförbund, däribland Teaterförbundet för scen och film.

Teaterförbundet

/ för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Anna Carlson (skådespelare) ordförande, Minna Krook (koreograf), vice ordförande, Thomas Nörding (scenotekniker), Peter Schildt (filmregissör), Theresé Hörnqvist (producent).

Övriga ledamöter: Måns Clausen (skådespelare), Ulrika Dalenstam (producent), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Zofi Lagerman (scenograf), Simon Norrthon (skådespelare), Martyna Lisowska (musikalartist), Inga Onn (skådespelare), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör), Annika Stödberg (maskdesign film).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
[facebook.com/teaterforbundet](https://www.facebook.com/teaterforbundet)
twitter.com/teaterforbundet

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

UTSE ÅRETS APK:ARE

AVD 112 - ADMINISTRATION/ PRODUKTION/KOMMUNIKATION "ETT ETT TVÅ APK" UTLYSER TÄVLING

Nominera någon som gjort strålande insatser på vårt område! Har du en kollega som slagit vakt om arbetsmiljön på ett föredömligt vis? Rott i land ett omöjligt projekt? Eller gjort nåt annat som borde uppmärksammas?

Nominera hen till helena@sharemusic.se senast 26 maj!

Personen ska vara eller bli medlem i Teaterförbundet för scen och film. Vinnaren tillkännages i samband med riksstämman i juni.

Teaterförbundet

/ Administration/Produktion
/ Kommunikationsavdelningen

TEATERFÖRBUNDET PÅ BIBU I HELSINGBORG

16 - 19 MAJ 2018

Teaterförbundet för scen och film deltar i flera intressanta seminarier och möten under scenkonstfestivalen Bibu i Helsingborg.

17 maj 9.00: Men vad är egentligen en snickarboa?
(Normkreativa arbetsgruppen)

18 maj 9.15: Speeddating regissörer och dramatiker
(Svenska Regissörsföreningen)

18 maj 11.00: I kölvattnets #metoo
(Bibu)

18 maj 13.45: Narrativ och dramaturgi i spel
(Dramaturgavdelningen)

19 maj 11.45: Barn som material - etik och konstnärliga val i dokumentärt baserad scenkonst
(Svenska Regissörsföreningen)

Läs mer på www.teaterforbundet.se

Kalendarium

- 14 maj **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 16 maj **Bibu i Helsingborg**
Scenkonstfestival för barn och unga
- 18 maj **Repertoarworkshop Subjazz**
med Karl-Erik Nedregaard & Knut Arild Flatner i Göteborg. (Kulturakademin, Danscentrum, Dansalliansen)
- 21 maj **Kurs i filmskådespeleri med Lisa Ohlin**
Veckokurs i Göteborg för skådespelare. (Teateralliansen och Kulturakademin)
- 22 maj **Movie Magic Scheduling**
Kurs för produktionsledare, filmare, producenter med flera i Göteborg. (Kulturakademin)
- 28 maj **Workshop with Masks**
and Obsessional beings. Med Mariana Araoz & Sylvie Berthou. (Teateralliansen)
- 29 maj **Arbetsmiljökurs**
Kurs för skyddsombud, chefer och andra personer med uppgifter i arbetsmiljöarbetet. (Teaterförbundet och Svensk Scenkonst)
- 4 jun **Filmskådespeleri med Lisa Siwe**
10 dagars kurs i Stockholm för skådespelare. (Teateralliansen)
- 7 jun **Sånggestaltning med Pia Olby**
Kurs i Malmö för skådespelare. Utveckla din vokala och musikaliska potential. (Teateralliansen)
- 8 jun **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 9 jun **Riksstämman**
Tre dagars riksstämman på Djurönaset. (Teaterförbundet för scen och film)
- 10 jun **The Art of Pitching with Sibylle Kurz**
A lecture for screenwriters, producers and directors i Malmö. (Kulturakademin med flera)
- 12 jun **Fördjupningskurs i QLAB med Jonas Holst**
Kurs i Göteborg för tekniker och ljus/ljuddesigners. (Kulturakademin och Högskolan för scen och musik)
- 22 jun **Glad midsommar!**
- 2 jul **Almedalsveckan**
Teaterförbundet deltar i flera seminarier under veckan.

Teaterförbundet för scen och film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Ulrika Sjölin!

Vad fick dig att gå med i Teaterförbundet för scen och film?

– Jag blev rekommenderad av flera kollegor jag diggar och litar på. Alla hade bra saker att säga om Teaterförbundet.

Varför är facket viktigt?

– Allt som gör vår bransch mer updated inom lön, övertid, rättigheter, personal med mera är viktigt.

Namn: Ulrika Sjölin.

Ålder: 44 år.

Yrke: Kostymdesigner & jag har ett eget jeansmärke, Clash jeans. Är också kreativ designer på 118 Second Läder.

Gör just nu: Långfilm epok med regissör Jens Jonsson *En dröm*.

Tidigare jobb: *Känn ingen sorg, Midnattssol, Lycka till och ta hand om varandra, Jägarna* tv-serie – premiär i höst.

Favoritsysselsättning: Totally obsessed with pictures och blåjeans. Lyssna på Black Sabbath, Billie Holiday eller hiphop.

Nästa film/scenkonstföreställning du ska se: Ska njuta av *Örnnästet* med Clint Eastwood och Richard Burton.

Vad gör du om tio år: Bor i Paris med min tax Geezer. Jag ser ut som Brigitte Bardot och är of course fortfarande en eftertraktad kostymdesigner!